

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему:

**«Управління фінансовими ризиками підприємства»
(на матеріалах ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»)**

Виконала: студенткамагістратури за
спеціальністю

072 Фінанси, банківська справа та
страхування

Маріянчик Тетяна Сергіївна

Керівник: доцент кафедри,
кандидат економічних наук

Самарічева Тетяна Анатоліївна

Рецензент: доцент кафедри,
кандидат економічних наук, доцент

Ткачук Наталія Миколаївна

Хмельницький – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність фінансових ризиків та їх вплив на діяльність підприємства.....	6
1.2. Управління фінансовими ризиками: поняття та методи визначення.....	13
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».....	32
2.1. Характеристика фінансових ризиків в управлінні підприємством.....	32
2.2. Оцінка процесу управління фінансовими ризиками.....	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».....	59
3.1. Шляхи оптимізації управління фінансовими ризиками.....	59
3.2. Напрямки зниження фінансових ризиків.....	66
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансові ризики – це постійна складова будь-якого бізнесу, тим паче в умовах змін. Через неправильні методи діагностики або мінімізації фінансових ризиків підприємство може мати негативні наслідки у вигляді фінансових втрат, тому важливо постійно проводити управління фінансовими ризиками, так підприємство зможе захистити свої активи та стабільність. Управління фінансовими ризиками – це процес, пов'язаний з прийняттям управлінських рішень в умовах, де є ризик втрати активів, капіталу тощо і обрання необхідних методів зменшення кожного з наявних фінансових ризиків.

Визначенню сутності фінансових ризиків та їх місця в господарській діяльності підприємства, визначенням підходів до їх класифікації, оцінки та розробки напрямів нейтралізації, стратегіям управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки займалися ряд вчених економістів: Андрієва Л.О.[13], Бабенко В.Г. [3], Бланк І.А. [9], Бородіна Е.І. [10], Васьківська К.В. [11], Воробйова А.В. [13], Внукова Н.М. [12], Временко Л.В. [12], Голікова Ю.С. [10], Колчіна Н.В. [10], Сич О.А. [11], Успенко В.І. [12], Кузьмінець Т. Г.[58], Кучмей О.В.[59], Лапуста М.Г. [60], Левченко М.О. [61], Лігоненко Л. О. [62], Лойшин А.А. [63], Масалітіна В.В. [65], Мурашко А.В. [67], Немашкало К.Р.[68]. Проте, на сьогодні багатогранність проблеми та різноманітність чинників, що впливають на рівень фінансових ризиків підприємства і прийняття управлінських рішень з метою мінімізації фінансових ризиків залишають поле для подальших досліджень, оскільки існують протиріччя у підходах щодо управління фінансовими ризиками підприємства.

Метою магістерської роботи є обґрунтування практичних рекомендацій з удосконалення управління фінансовими ризиками на підприємстві.

Для реалізації поставленої мети будуть виконані такі завдання:

- дослідити сутність фінансових ризиків та їх вплив на діяльність підприємства;
- вивчити поняття та методи визначення управління фінансовими ризиками;
- дослідити фінансові ризики, що впливають на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» та надання їм характеристики;
- провести оцінку управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»;
- проаналізувати шляхи оптимізації управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»;
- обґрунтувати напрямки зниження фінансових ризиків на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».

Об'єкт – процес управління фінансовими ризиками підприємства.

Предмет – теоретичні основи та практичні підходи управління фінансовими ризиками ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».

Методи дослідження. Використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу літератури, теоретичного узагальнення – для формування висновків щодо управління фінансовими ризиками ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» та розробки рекомендацій щодо зменшення даних ризиків; декомпозиції – для розкриття мети дослідження і постановки завдань; порівняльний, аналізу та синтезу, статистично-економічний – для оцінки стану управління фінансовими ризиками ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»; багатофакторний регресійний аналіз – для оцінки ризику непередбачених фінансових втрат внаслідок крадіжок, пограбувань; моделі Тафлера, Терещенко та Спрінґейта – для аналізу ризику неплатоспроможності та загрози банкрутства; системного підходу – для обґрунтування висновків і пропозицій щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».

Теоретична база дослідження: навчальні підручники та посібники, наукові періодичні видання, фінансова звітність ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».

Практична значущість полягає в тому, що сформульовані в магістерській роботі практичні рекомендації щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками, а саме: впровадження нової моделі управління фінансовими ризиками та застосування методу самострахування, який призведе до збільшення резервного фонду підприємства. Окремі пропозиції автора враховані і використовуються в роботі зазначеного підприємства (довідка № 347 від 28 жовтня 2020 р.).

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень та деякі положення роботи обговорювалися й отримали позитивні відгуки на Міжнародній науково-практичній конференції «Integration of scientific bases into practice» (м. Столькгольм, 12-16 жовтня 2020 р.) [64].

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінки. Робота містить 1 додаток на 1 сторінці. Список використаних джерел налічує 95 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансових ризиків та їх вплив на діяльність підприємства

Фінансові ризики можуть впливати на підприємство у вигляді втрачених можливостей, або втрачених коштів на покриття їх наслідків. Для діяльності підприємства фінансові ризики шкідливі, адже зменшують грошові кошти підприємства, знижують фінансову стійкість підприємства, через фінансові ризики підприємство може стати збитковим, анадалі банкрутом. Також фінансові ризики можуть похитнути імідж фірми та інвестиційну привабливість, адже вартість акцій компанії суттєво знижується тощо.

Для кращого розуміння сутності поняття «фінансові ризики» пропонуємо дослідити думки вчених з приводу його значення. Визначень фінансових ризиків є багато, деякі розглядають фінансові ризики як сам ризик, так і ймовірність виникнення фінансових втрат, і певну невизначеність при управлінні господарською діяльністю, і економічну категорію тощо.

Всі визначення мають право на існування та окреслюють поняття з різних сторін. Ми схилиємось до визначення фінансових ризиків за І.А.Бланком, так як фінансові ризики –це наслідки управлінського рішення, яке може бути не завжди оптимальним, так як менеджер за умови невизначеності не завжди може прийняти оптимальне рішення.

Загалом фінансові ризики – це неочікуваний результат, який виникає при використанні фінансових ресурсів або як негативний наслідок прийняття фінансових рішень. Характер прояву фінансових ризиків залежить від особливостей проведення фінансової діяльності [70], (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. Сутність фінансових ризиків

Автор	Визначення	Джерело
Бабенко В.Г.	Економічна категорія, що відображає існуючу невизначеність і конфліктність, які виникають у процесах створення, розподілу, перерозподілу та споживання доданої вартості та частини національного багатства між суб`єктами економічної діяльності	[3]
Бланк І.А.	Є результатом вибору його власниками альтернативного фінансового рішення, спрямованого на отримання бажаного результату фінансової діяльності за ймовірності понесення фінансових втрат за умови невизначеності умов	[9]
Бородина Є.І	Ризик, який пов`язаний з недоотриманням певного доходу при фінансових угодах з банком та іншими фінансовими організаціями	[10]
Внукова Н.М.	Ризик, який виникає в наслідок невизначеності фінансових факторів, які за несприятливих умов приведуть до збитків, а у певних випадках – до банкрутства підприємства	[12]
Герасимчук Н.А.	це ризик, що виникає при здійсненні фінансового підприємництва чи фінансових угод, виходячи з того, що у фінансовому підприємстві в ролі товару виступають або валюта, або цінні папери, або кошти	[16]
Говорушко Т.А.	Ймовірність зниження очікуваного прибутку, доходу, втрати частини всього капіталу в умовах невизначеності фінансово-господарської діяльності підприємства	[14]
Лапуста М.Г.	Ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових втрат (зниження очікуваного прибутку, доходу, втрата частини чи всього капіталу) в ситуації невизначеності умов фінансової діяльності підприємства	[60]
Масалітіна В.В.	Невизначеність, яка пов`язана з використанням власних і запозичених коштів у процесі фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємства	[65]
Гриценко В.М.	Ризик, щовиникає в ході фінансової операції	[17]
Левченко М.О.	Комбінацію ймовірності виникнення певних подій, що впливають на діяльність підприємства і наслідки яких позначаються на фінансах підприємства у ситуації невизначеності умов його фінансової діяльності	[61]
Домбровський Ю.А.	Ризики пов`язані з: джерелами формування оборотного капіталу та використанням оборотного капіталу, тобто його інвестуванням в оборотні активи, зокрема формуванням ефективної структури оборотних активів з позиції ризику та прибутку.	[23]
Шклярчук С.Г.	Складовою будь-якого бізнесу і в будь-яких товарах або послугах, щовиробляються або надаються компаніями.	[95]

Примітка. Складено автором на основі джерел [3,9,10,12,14,16,17,23,60,61,65,95]

Неочікуваний результат ми отримуємо через невизначеність зовнішнього середовища функціонування підприємства фінансові ризики мають об'єктивні причини. Проте причини їх виникнення різноманітні й поділяються на зовнішні та внутрішні. До основних зовнішніх причин формування фінансових ризиків можна віднести такі, як: слабка і нестабільна економіка країни, економічна криза, інфляція, неефективне державне регулювання банківської облікової ставки, підвищення рівня конкурентної боротьби, зниження цін на світовому ринку, політичні чинники тощо. Через зовнішнє походження означених причин підприємство не в змозі їх контролювати. До внутрішніх причин формування фінансових ризиків можна віднести: підвищення витрат на підприємстві, незадовільну фінансову політику, неефективне управління витратами, доходами і фінансовими результатами[72].

Для протидії зовнішнім та внутрішнім причинам, що формують фінансові ризики підприємство вибудовує алгоритм дій, спрямованих на підтримку фінансової безпеки і передбачення можливості реалізації кризової фінансової ситуації. Планування фінансової безпеки здійснюється на основі розробки декількох альтернативних сценаріїв розвитку ситуації шляхом оцінювання фінансових ризиків і вибору із них найкращого з точки зору фінансових цільових установок розвитку підприємства[24].

Крім розгляду сценаріїв важливо такожохарактеризувати взаємодію фінансових ризиків в загальній політиці управління підприємства (табл.1.2).

Таблиця 1.2. Взаємозв'язок і взаємозалежність функцій, складових загальної політики та фінансових ризиків промислового підприємства

Функції промислового підприємства	Складові загальної політики промислового підприємства	Основні фінансові ризики, пов'язані з реалізацією складових загальної політики промислового підприємства
1	2	3
Виробнича	економічна, фінансова,	операційні, техніко-технологічні, інноваційні,

	техніко-технологічна, інвестиційна, інноваційна	інвестиційні, кредитні, процентні, ризики незбалансованої ліквідності
Продовження таблиці 1.2		
1	2	3
Відтворювальна	економічна, інвестиційна, інноваційна, комунікаційна	операційні, техніко-технологічні, інноваційні, інвестиційні, кредитні, процентні, ризики персоналу, ризики неплатоспроможності, ризики зниження фінансової стійкості, бюджетні, податкові
Інтеграційна	економічна, фінансова, комунікаційна	операційні, техніко-технологічні, інноваційні, інвестиційні, кредитні, процентні, операційні, ризики персоналу
Збірна	економічна, фінансова, комунікаційна	операційні, техніко-технологічні, ризики порушення рівноваги фінансового розвитку, інноваційні, інвестиційні, кредитні, процентні
Стабілізуюча	економічна, фінансова, комунікаційна	неплатоспроможності, втрати фінансової стійкості, кредитні, процентні, інвестиційні, ризики форсмажорних обставин, валютні, податкові, бюджетні, ризики персоналу
Адміністративна	фінансова, комунікаційна	операційні, цінові, криміногенні, ризики персоналу,
Економічна	економічна, фінансова	цінові, товарні, фондові, процентні, валютні, депозитні, кредитні, форс-мажорні
Комерційна	асортиментна, облікова, асортиментна, збутова	бюджетні, податкові, митні, товарні, цінові, процентні, валютні, ризики втрати контролю над операціями
Фінансова	фінансова, дивідендна	ризики порушення рівноваги фінансового розвитку, ризики незбалансованої ліквідності, фондові, процентні, валютні, депозитні, кредитні та інші
Науково- технічна	техніко-технологічна, інноваційна, інвестиційна, комунікаційна	Інноваційні, інвестиційні, інформаційні, ризики втрати кваліфікації персоналу
Бюджетно- податкова	економічна, фінансова	неплатоспроможності, втрати фінансової стійкості, кредитні, процентні, інвестиційні, валютні, податкові, бюджетні, митні

Примітка. Складено автором на основі джерела[91]

Розглянуті фінансові ризики стосувались функцій промислового виробництва, тепер пропонуємо зосередитись на класифікації фінансових ризиків відповідно особливостей ведення фінансової діяльності, яка зображена на рис.1.1.

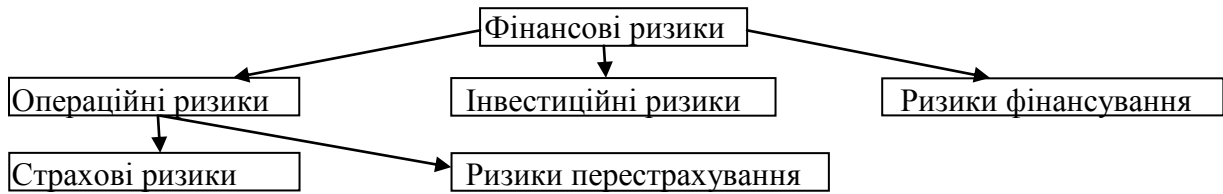

Рисунок 1.1. - Структура фінансових ризиків, залежно особливостей проведення фінансової діяльності.

Примітка. Складено автором на основі джерела [85]

Фінансові ризики підприємства характеризуються великим різноманіттям і з метою здійснення ефективного управління ними їх класифікують за різними ознаками.

1) По видах ризиків [10]:

- ризик зниження фінансової стійкості (або ризик порушення рівноваги фінансового розвитку) підприємства;
- ризик неплатоспроможності (або ризик незбалансованої ліквідності) підприємства;
- інвестиційний ризик (при інвестуванні);
- інфляційний ризик (вплив знецінення грошової одиниці);
- процентний ризик (при отриманні банківської позики);
- валютний ризик (при зміні валютного курсу за операціями зовнішньоекономічної діяльності);
- депозитний ризик (при відкритті депозиту).
- кредитний ризик (при отриманні та обслуговуванні кредиту).
- податковий ризик (при сплаті податків, їх зміні та зміні податкових режимів).

- структурний ризик (генерується неефективним фінансуванням поточних витрат підприємства, що обумовлює високу питому вагу постійних витрат у загальній їхній сумі);

- криміногенний ризик (злочинні дії третіх осіб);
- інші види ризиків.

2) За об'єктом виділяють наступні групи фінансових ризиків:

- ризик окремої фінансової операції;
- ризик різних видів фінансової діяльності;
- ризик фінансової діяльності підприємства в цілому.

3) По сукупності досліджуваних інструментів фінансові ризики поділяються на наступні групи:

- індивідуальний фінансовий ризик;
- портфельний фінансовий ризик.

4) По комплексності дослідження виділяють наступні групи ризиків:

- простий фінансовий ризик;
- складний фінансовий ризик.

5) За джерелами виникнення виділяють наступні групи фінансових ризиків:

- зовнішній, систематичний або ринковий ризик;
- внутрішній, несистематичний або специфічний ризик.

6) По фінансових наслідках усі ризики підрозділяються на такі групи:

- ризик, що спричиняє тільки економічні втрати;
- ризик, що спричиняє упущену вигоду;
- ризик, що спричиняє як економічні втрати, так і додаткові доходи.

7) По характері прояву в часі виділяють дві групи фінансових ризиків:

- постійний фінансовий ризик;
- тимчасовий фінансовий ризик.

8) За рівнем фінансових утрат ризики підрозділяються на наступні групи:

- припустимий фінансовий ризик;
- критичний фінансовий ризик;
- катастрофічний фінансовий ризик.

9) По можливості передбачення фінансові ризики підрозділяються нанаступні дві групи:

- прогнозований фінансовий ризик;
- не прогнозований фінансовий ризик.

10) По можливості страхування фінансові ризики підрозділяються дві групи:

- фінансовий ризик, який підлягає страхуванню;
- фінансовий ризик, який не підлягає страхуванню.

Загалом фінансові ризики, що мають зовнішнє походження, є більш небезпечними, ніж ризики внутрішні, оскільки підприємство може тільки опосередковано на них вплинути[80].

Тому ці ризики важливо оцінювати в першу чергу та більш детально. Фінансові ризики мають три основні способи їх оцінки: за допомогою фундаментальних показників, за допомогою порівняльної оцінки макроекономічних та фінансових мультиплікаторів, за допомогою ринкових показників привабливості сектору за вільними грошовими потоками, дивідендної доходності, технічним індикаторам[58].

Отже, як було вище вказано фінансові ризики бувають внутрішніми та зовнішніми, тепер варто деталізувати внутрішні та зовнішні фінансові ризики за об'єктами на які вони поділяються, детальніше в Додатку А.

Загалом фінансові ризики - це наслідки управлінського рішення, яке може бути не завжди оптимальним, так як менеджер за умови невизначеності не завжди може прийняти оптимальне рішення, саме тому підприємство завжди має ймовірність фінансових втрат. Їх поділяють за: видами, об'єктами, інструментами, можливостями виникнення, наслідками, часом, передбачуваністю, можливістю

страхування та іншими ознаками. Характер прояву фінансових ризиків залежить від особливостей проведення фінансової діяльності, за ним вони бувають: операційні ризики, інвестиційні ризики, ризики фінансування, страхові ризики, ризики перестрахування. Загалом фінансові ризики бувають зовнішніми та внутрішніми, які в свою чергу розділяють за такими об'єкти управління як: управління активами, управління капіталом та іншими.

Фінансові ризики можуть впливати на підприємство у вигляді втрачених можливостей, або втрачених коштів на покриття їх наслідків. Саме тому підприємству доцільно мати відповідального працівника або підрозділ, що буде управляти фінансовими ризиками.

1.2.Управління фінансовими ризиками: поняття та методи визначення

Управління фінансовими ризиками підприємства – це система принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень, які забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків.

Слід відмітити, що у спеціалізованій навчальній літературі поняття «управління фінансовими ризиками» та «ризик-менеджмент у фінансовій сфері» є майже тотожними. Так, у сутність цього поняття вкладають окрему функцію фінансового менеджменту, виокремлення якої зумовлене невизначеністю факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому підприємство приймає рішення у сфері інвестування та фінансування, а також управління його активами. Реалізація даної функції передбачає виявлення, проведення оцінки, здійснення вибору та використання методів нейтралізації фінансових ризиків. У процесі управління фінансовими ризиками здійснюються їх прийняття, обмін інформацією про ризики, контроль за результатами[87].

Так як було вище сказано система принципів – це важлива складова управління фінансовими ризиками. Основні принципи процесу управління ризиками такі[14]:

— принцип максимізації: прагнення до найширшого аналізу можливих причин і факторів виникнення ризику (принцип наголошує на необхідності зведення рівня невизначеності до мінімуму);

— принцип мінімізації: управлінці намагаються звести до мінімуму, по-перше, спектр можливих ризиків, а по-друге, мінімізувати ступінь впливу ризику на свою діяльність;

— принцип адекватності реакції: необхідно адекватно і швидко реагувати на зміни, які можуть призвести до виникнення ризику;

— принцип прийняття: можна прийняти тільки обґрунтований ризик.

Здійснюючи стратегічне управління фінансовими ризиками, необхідно орієнтуватися на такі принципи управління, як: інтеграція в загальну систему управління підприємством, комплексність управлінських рішень, що увалили в області фінансів, контроль виконання ухвалених рішень, акумуляція минулого досвіду і впровадження його в практику, облік тенденцій розвитку і можливих напрямів активних змін в зовнішньому середовищі господарювання, облік стратегічних цілей і перспектив, екстрений характер ухвалюваних рішень і перетворень, що проводяться. Використання вказаних принципів зрештою дозволить створити дієву і ефективну систему стратегічного управління фінансами підприємства[38].

На думкуПетряєвої З.Ф., увесь перелік принципів, запропонований різними авторами, треба закладати в систему управління ризиками на етапі її проектування і побудови. Слід також відзначити, що кожна система заходів має бути націлена на забезпечення наступного мінімуму: надійність та ефективність роботи організації, ефективність внутрішнього контролю, відповідність законам та нормативам[73].

Щоб створити систему заходів обов'язково ідентифікують ризик, а для цього треба володіти широким спектром практичних і теоретичних знань у цій сфері, якісними та кількісними підходами. Кількісний аналіз звітних документів підприємства (статистичних, фінансових, управлінських), якісний аналіз можливих джерел небезпеки – усі вони спрямовані на одержання інформації про ризику, властивих певним видам діяльності. Частіше в якості ризиків на підприємствах розглядаються незадовільна фінансова стійкість підприємства (неефективна структура капіталу), розбалансованість грошових потоків, дефіцит оборотних коштів, втрата фінансових ресурсів внаслідок коливання цін[15].

Різні вчені послідовність управління фінансовими ризиками розглядають по різному, тому загальної кількості етапів немає, хоча в більшості є аналіз наявних ризиків, проведення їх оцінки для визначення кількісного значення, знайдення шляхів зменшення фінансових ризиків.

Процес управління фінансовими ризиками виробничих підприємств за Говрушко Т.А включає такі основні етапи[14]:

1. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища з метою формування переліку і класифікації ризиків, а також визначення критеріїв ризикових ситуацій.
2. Постановка мети. Мета має відповідати місії підприємства та його усвідомленому бажанню ризикувати заради більш інтенсивної позитивної динаміки прибутку.
3. Оцінка ризиків – кількісна та якісна. Ризики аналізуються з урахуванням ймовірності їх виникнення з метою визначення заходів, які слід вжити для їх уникнення.
4. Реагування на ризик. Метод реагування на ризик з метою приведення виявленого ризику у відповідність з допустимим його рівнем. Вироблення альтернатив для зниження негативних наслідків ризикових ситуацій.

5. Контроль (моніторинг і облік, звітність, відповідальність). Процедури управління мають забезпечувати гарантію того, що реагування на ризик відбувається ефективно і своєчасно.

6. Обмін інформацією та комунікації. Необхідна і достатня інформація фіксується, накопичується і передається по вертикалі та по горизонталі управління одночасно в формі і в терміни, які дозволяють персоналу підприємства виконувати власні функціональні обов'язки.

Існують й інші варіанти, наприклад Васьківська К.В. пропонує такі етапи управління фінансовими ризиками [11]:

1. Ідентифікація окремих видів ризиків, зв'язаних з фінансовою діяльністю підприємства.

2. Оцінка широти і вірогідності інформації, необхідної для визначення рівня фінансових ризиків.

3. Вибір і використання відповідних методів оцінки імовірності настання ризикової події по окремих видах фінансових ризиків.

4. Визначення розміру можливих фінансових утрат при настанні ризикової події по окремих видах фінансових ризиків.

5. Дослідження факторів, що впливають на рівень фінансових ризиків підприємства.

6. Установлення гранично припустимого рівня фінансових ризиків по окремих фінансових операціях і видах фінансової діяльності.

7. Вибір і використання внутрішніх механізмів нейтралізації негативних наслідків окремих видів фінансових ризиків.

8. Вибір форм і видів страхування («передачі») окремих фінансових ризиків підприємства.

Після того як розглянули етапи управління варто зосередити увагу більш детально на етапі вибору методів управління фінансовими ризиками підприємства

щоб нейтралізувати їх негативний вплив. Про методи управління детальніше вказано нижче.

Методи управління фінансовими ризиками бувають такі [11]:

- 1) Запобігання ризику. До числа основних з таких мір відносяться:
 - відмова від здійснення фінансових операцій, рівень ризику по яких надмірно високий;
 - відмова від використання у значних обсягах позикового капіталу;
 - відмова від надмірного використання оборотних активів у низько ліквідних формах;
 - відмова від використання тимчасово вільних грошових активів у короткострокових фінансових вкладеннях.
- 2) Лімітування концентрації ризику. Система фінансових нормативів, що забезпечують лімітування концентрації ризиків, може включати:
 - граничний розмір (питома вага) позикових коштів, використовуваних у господарській діяльності;
 - мінімальний розмір (питома вага) активів у високоліквідній формі;
 - максимальний розмір товарного (комерційного) або споживчого кредиту, наданого одному покупцеві;
 - максимальний розмір депозитного внеску, розташовуваного в одному банку;
 - максимальний розмір вкладення коштів у цінні папери одного емітент;
 - максимальний період відволікання коштів у дебіторську заборгованість.
- 3) Хеджування. Цей термін використовується у фінансовому менеджменті в широкому і вузькому прикладному значенні. У вузькому прикладному значенні термін хеджування характеризує внутрішній механізм нейтралізації фінансових ризиків, заснований на використанні відповідних видів фінансових інструментів (як правило, похідних цінних паперів — деривативів). У

залежності від використовуваних видів похідних цінних паперів розрізняють наступні механізми хеджування фінансових ризиків:

- хеджування з використанням ф'ючерсних контрактів;
- хеджування з використанням опціонів;
- хеджування з використанням операції «своп».

4) Диверсифікованість. Методи диверсифікації ризику:

- диверсифікованість видів фінансової діяльності;
- диверсифікованість валютного портфеля («валютного кошика»)

підприємства;

- диверсифікованість депозитного портфеля;
- диверсифікованість кредитного портфеля;
- диверсифікованість портфеля цінних паперів;

5) Розподіл ризиків. Механізм цього напрямку нейтралізації фінансових ризиків заснований на частковому їхньому трансферті (передачі) партнерам по окремих фінансових операціях:

- розподіл ризику між учасниками інвестиційного проекту;
- розподіл ризику між підприємством і постачальниками сировини і

матеріалів;

- розподіл ризику між учасниками лізингової операції;
- розподіл ризику між учасниками факторингової (форфейтингової)

операції.

б) Самострахування (внутрішнє страхування):

- формування резервного (страхового) фонду підприємства;
- формування цільових резервних фондів;
- формування резервних сум фінансових ресурсів у системі бюджетів;
- формування системи страхових запасів матеріальних і фінансових

ресурсів по окремих елементах оборотних активів підприємства;

- нерозподілений залишок прибутку, отриманого в звітному періоді.

- 7) Інші методи внутрішньої нейтралізації фінансових ризиків:
- вимога від контрагента по фінансовій операції додаткового рівня премії за ризик;
 - одержання від контрагентів визначених гарантій;
 - скорочення переліку форс-мажорних обставин у контрактах з контрагентами;
 - забезпечення компенсації можливих фінансових утрат по ризиках за рахунок системи штрафних санкцій.

Використання комплексного методу оцінки дає змогу проаналізувати вплив як внутрішніх, так і зовнішніх фінансових ризиків на діяльність підприємств і є найбільш адекватним до реальних умов їх функціонування [13].

З визначених методів надалі буде використовуватись самострахування шляхом створення резервного фонду, тому трохи детальніше зосередити увагу на теорії про нього. Резервний капітал підприємства представляє собою одну з форм створення фонду, цільовим призначенням якого є покриття можливих у майбутньому потенційних збитків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, викликані дією сукупності об'єктивних та суб'єктивних факторів. Відповідно до чинного законодавства України (ст. 14 ЗУ «Про господарські товариства»), формування резервного капіталу є обов'язковим для усіх видів господарських товариств, при цьому джерелом його створення визначено чистий прибуток суб'єкта підприємницької діяльності. Загалом, як вже зазначалося вище, резервний капітал має виключно цільовий характер і може використовуватися для наступних цілей, зокрема: покриття збитків від господарської діяльності, виплата дивідендів по корпоративних правах, інші цілі, визначені статутними документами та нормативно-правовими актами[68].

Наряду із фактичним страхуванням ризиків із залученням страховика відокремлюються бухгалтерські методи страхування ризиків. Фактично в бухгалтерському обліку можуть бути передбачені певні забезпечення, резерви або

фонди, які у разі виникнення ризикових ситуацій можуть бути використані для нейтралізації наслідків негативних явищ. Питання створення та використання на підприємстві таких резервів (фондів) для внутрішнього страхування підприємницьких ризиків регулюється обліковою політикою підприємства та нормативно-правовими актами[37].

Визначені методи дають змогу виробити певний алгоритм дій та стратегію менеджера при прийнятті управлінських рішень, тому пропонуємо наступні стратегії управління процесом управління фінансовими ризиками[63]:

— стратегія досконалості — передбачає розширення компетентностей економічного відділу, застосування дублювання у виконанні функціональних обов'язків при моделюванні можливих подій;

— стратегія комунікацій — проведення дискусій, обговорень, круглих столів, особистісного спілкування для обміну інформацією по проблематиці питань управління фінансовими ризиками.

— стратегія уважності — ретельний аналіз аудиторських висновків, урахування досвіду попередніх періодів та обов'язкове відображення у організаційних регламентах, розширення та доповнення функціональних обов'язків.

Фінансові ризики можна оцінити безліччю методів, найбільш точним з яких є статистичні методи, такі як: метод критичного шляху, імітаційне моделювання та метод Монте-Карло. Сутність статистичних методів оцінки фінансових ризиків ґрунтується на теорії ймовірностей розподілу випадкових величин. Маючи достатньо інформації про реалізацію визначених видів ризику в минулих періодах для конкретних видів підприємницької діяльності, господарюючий суб'єкт зможе оцінити ймовірність реалізації їх у майбутньому.

Найбільш потужним методом аналізу економічної системи вважається саме імітаційне моделювання, що являє собою процес проведення на електронно-обчислювальних машинах експериментів з математичними моделями складних

систем реального світу. Серед переваг даного методу можна виділити те, що він враховує максимально можливу кількість факторів і є досить ефективним тоді, коли досліджувані взаємозв'язки складні, носять стохастичний характер і не можуть бути змодельовані в умовах об'єктивного експерименту. Недоліками методу є використання спеціальних математичних пакетів, трудомісткість і дорожняча створення моделей.

Метод Монте-Карло має тільки комп'ютерну реалізацію, основний принцип, що реальні статистичні дані замінюються даними, здобутими на основі вибірки з чисел, які підкоряються тим самим законам розподілу, що й реальні. Переваги даного методу: урахування в повній мірі функціонування досліджуваних систем, можливість моделювання випадкових величин із заданими законами розподілу. Недоліком в свою чергу є те, що розробку моделей через надзвичайну складність цієї процедури доручають вченим або консультантам із проблем управління. Тому може виявитися, що розробники та користувачі мають зовсім різні підходи до поставленої задачі, і використовувати розроблену модель на практиці буде дуже непросто.

Що стосується методу критичного шляху, то його застосовують, коли необхідно прийняти декілька рішень в умовах невизначеності, причому наступні рішення базуються на результатах попередніх. Критичний шлях складається з вузлів, які являють собою деякі події, та стрілок, які поєднують вузли, що характеризують роботи, які проводяться, або рішення, що приймаються. Перевагою даного методу є те, що послідовно оцінюються наслідки кожної можливої вихідної події та обчислюється максимальна ймовірність кінцевої події. Недоліки методу: трудомісткість, можливе недооцінка ланки будь-якої системи [89].

Економіко-статистичні методи оцінки ризику передбачають вивчення статистики втрат і прибутків на цьому або аналогічному підприємстві за попередні періоди. На базі масиву зібраного статистичного матеріалу визначають величину і

частоту отримання вигоди та виникнення фінансових втрат. При цьому активно використовують такі інструменти статистичного методу як: дисперсія, стандартне (середньоквадратичне) відхилення, коефіцієнт варіації.

Дисперсія — це середньозважена величина з квадрата відхилень дійсних фінансових результатів від середніх і визначається за формулою:

$$\sigma^2 \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 * P_i, \quad (1.1)$$

де σ^2 — дисперсія;

x_i — значення можливого фінансового результату;

\bar{x} — середнє значення можливого фінансового результату;

P_i — імовірність виникнення можливого фінансового результату.

Середньоквадратичне (стандартне) відхилення (σ) визначається за формулою:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 * P_i}, \quad (1.2)$$

Економічний зміст середньоквадратичного відхилення з погляду теорії ризиків полягає в характеристиці максимально можливого коливання досліджуваного параметра від його середнього очікуваного значення. Чим більша величина дисперсії і середньоквадратичного відхилення, тим ризикове управлінське рішення.

Коефіцієнт варіації (V) — це відносна величина і розраховується як відношення середньоквадратичного відхилення до середнього фінансового результату (математичного очікування):

$$V = \frac{\sigma}{\bar{x}}, \quad (1.3)$$

Оскільки коефіцієнт варіації є відносною величиною, з його допомогою можна порівнювати рівень коливань окремих параметрів, виражених різними одиницями вимірювання. Коефіцієнт варіації може змінюватися від до 100%.

Чим менше значення коефіцієнта варіації, тим більша стабільність прогновної ситуації і, відповідно, менший ступінь ризику [55].

Розрахунково-аналітичні методи застосовуються для оцінки окремих видів ризиків і полягають у виборі ключових показників, від яких залежить ступень ризику, та порівнянні їх фактичних значень з критичними для певного підприємства.

Так, ризик втрати фінансової стійкості може оцінюватися на підставі коефіцієнта автономії, ризик неплатоспроможності — шляхом порівняння фактичних коефіцієнтів ліквідності з їх нормативними значеннями.

У світовій практиці інвестиційного ризик-менеджменту широкого поширення набув такий показник ступеня ризику, як бетта-коефіцієнт ρ (або коефіцієнт чутливості). Він використовується для оцінки систематичного (недиверсифікованого) ризику, пов'язаного зі зміною ринкових цін і рівня дохідності цінних паперів ρ -коефіцієнт має велике практичне значення. Його можна застосовувати, щоб визначити, який рівень очікуваної дохідності окремих інвестиційних об'єктів повністю компенсує ризикованість цих вкладень. Для обґрунтування рівня очікуваної дохідності цінних паперів з урахуванням ризику може використовуватися така формула:

$$D_i = A + (R - A) * \beta, \quad (1.4)$$

де D_i — очікувана ставка дохідності з урахуванням ризику;

A — рівень доходу за безризиковими інвестиціями (як правило, за стабільного фондового ринку береться ставка доходу за облігаціями державної позики);

R — середній рівень доходу за безризиковими інвестиціями;

β — бетта-коефіцієнт [93].

Фінансовий ризик має підскладову – фінансову рівновагу підприємства, яку важливо аналізувати в динаміці, її діагностика базується на використанні спеціальних узагальнюючих показників: результату господарської діяльності, результату фінансової діяльності, результату господарсько-фінансової діяльності.

Результат господарської діяльності являє собою суму грошових коштів підприємства, яка залишається в розпорядженні підприємства після фінансування його виробничого розвитку.

Кількісно результат господарської діяльності визначається за формулою:

$$РГД = НРЕІ - ФЕП - ВІ + РМ, \quad (1.5)$$

де НРЕІ - нетто-результат експлуатації інвестицій;

ФЕП - зміна фінансово-експлуатаційних потреб підприємства у планованому періоді;

ВІ - виробничі інвестиції, які прийнято до реалізації;

РМ - виручка від реалізації майна підприємства, яка має сталий характер.

Якщо $РГД > 0$, то підприємство забезпечує реалізацію принципу самофінансування свого розвитку. Якщо $РГД < 0$, то підприємство залучає для фінансування своїх виробничих потреб позикові ресурси, оскільки власних коштів для цього недостатньо.

Результат фінансової діяльності - це зміна обсягу заборгованості підприємства, скоригована на розмір фінансових витрат (відсотків за кредит), дивідендних виплат та податкових платежів.

Кількісно результат фінансової діяльності визначається за формулою:

$$РФД = 33 - В\text{поз} - \text{Див} - \text{Под}, \quad (1.6)$$

де 33 - зміна заборгованості підприємства, яка очікується у запланованому періоді;

Впоз - відсотки по позиках, які підлягають сплаті;

Див - дивіденди власникам підприємства;

Под - податкові платежі з прибутку підприємства.

Якщо $РФД > 0$, то це свідчить про залучення додаткових джерел фінансових ресурсів, незважаючи на платність останніх. Якщо $РФД < 0$, то підприємство планує зменшити обсяг позикових джерел фінансування, знизити ефективність

політики щодо формування структури капіталу підприємства, якщо рівень залучення позикових ресурсів не є надмірним.

Результат господарсько-фінансової діяльності (РГФД) - підсумок результату господарської та фінансової діяльності, його розмір дає можливість оцінити обсяг «вільних» грошових коштів підприємства після фінансування ним усіх своїх витрат. Якщо $РГФД > 0$, то в розпорядженні підприємства є вільні грошові кошти для фінансування інших напрямів діяльності підприємства, крім виробничого розвитку (соціального споживання та соціального розвитку, фінансового інвестування, створення резервних фондів). Якщо $РГФД < 0$, то підприємство має нестачу вільних грошових коштів, що може призвести до ліквідних ускладнень або скорочення можливостей підприємства щодо фінансування невиробничих витрат.

Квадранти 1, 2, 3 матриці фінансової рівноваги визначають позицію рівноваги підприємства, квадранти 7, 8, 9 - позицію дефіциту ліквідних коштів, а квадранти 4, 5, 6 характеризують ситуації успіху, тобто збільшення ліквідних коштів підприємства.

У квадранті 3 «Стійка рівновага» ($РГД^* 0$, $РФД^* 0$, $РГФД^* 0$) забезпечується стала фінансова стійкість підприємства. Власних коштів достатньо для виробничого фінансування розвитку. Обсяги заборгованості практично не змінюються, структура джерел фінансування оптимальна. Положення підприємства в квадранті «Нестійка рівновага» ($РГД < 0$, $РФД > 0$, $РГФД > 0$) забезпечує збереження платоспроможності лише за рахунок нарощування заборгованості. Для фінансування виробничого розвитку недостатньо власних джерел у зв'язку з низькою ефективністю господарювання. За $РГД > 0$, $РФД < 0$, $РГФД > 0$ підприємство переходить в квадрант «Рантьє». Його задовольняють набуті темпи зростання обсягів діяльності, обсяги заборгованості не змінюються, можливості утворення «вільних» фінансових ресурсів цілком залежать від економічної прибутковості діяльності. Перехід до квадранта «Атака» ($РГД^* 0$,

$РФД > 0$, $РГФД > 0$) свідчить про посилення можливості підприємства до активної експансії. Виробничі потреби підприємства повністю забезпечуються власними фінансовими ресурсами, але підприємство нарощує свою заборгованість.

Загальний вигляд матриці фінансової рівноваги зображено на рис. 1.2.

	<i>Результат фінансової діяльності $РФД < 0$</i>	<i>Результат фінансової діяльності $РФД = 0$</i>	<i>Результат фінансової діяльності $РФД > 0$</i>
<i>Результат виробничої діяльності $РВД > 0$</i>	«Батько сімейства» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД = 0$	«Рантьє» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД > 0$	«Холдинг» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД > 0$
<i>Результат виробничої діяльності $РВД = 0$</i>	«Епізодичний дефіцит» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД < 0$	«Стійка рівновага» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД = 0$	«Атака» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД > 0$
<i>Результат виробничої діяльності $РВД < 0$</i>	«Кризовий стан» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД < 0$	«Дилема» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД < 0$	«Нестійка рівновага» Результат фінансово-виробничої діяльності $РФВД = 0$

Рисунок 1.2. – Матриця фінансової рівноваги

Примітка. Складено автором на основі джерела [62]

Найбільший комерційний та фінансовий успіх характеризує квадрант «Холдинг» ($РГД > 0$, $РФД > 0$, $РГФД > 0$). Підприємство перебуває у стані фінансового розквіту, має фінансові можливості для фінансування не тільки свого виробничого розвитку, а й усіх інших потреб, і навіть створення дочірніх підприємств. Залежно від кон'юнктури ринку та продукції подальший розвиток підприємства може здійснюватися як шляхом збільшення обсягів виробничої діяльності, так і шляхом перетворення в холдинг. Слід постійно оцінювати динаміку прибутковості та вартість позикового капіталу для збереження досягнутого становища.

Останні три позиції є позиціями дефіциту. Квадрант, в якому $РГД < 0$, $РФД < 0$, $РФГД < 0$, характеризує становище підприємства як «Епізодичний дефіцит», через те що підприємство пішло на зниження заборгованості, не бажає підвищити вартість капіталу. Несталим та проблематичним є становище підприємства в квадранті «Дилема» ($РГД > 0$, $РФД > 0$, $РГФД < 0$), дефіцит коштів підприємства пов'язаний зі зниженням економічної прибутковості або різким зростанням ФЕП та ВІ, збільшення заборгованості може бути й неможливим у зв'язку з тим, що економічна прибутковість менша за вартість позички. Вхідження підприємства в кризову стадію розвитку характеризує квадрант «Криза» ($РГД < 0$, $РФД < 0$, $РГФД < 0$), причиною такого стану можуть бути збитки від господарської діяльності, збільшення фінансових витрат по її обслуговуванню. Перебування або потенційне (очікуване) вхідження в квадрант 9 «Криза» є підставою для визнання стану підприємства кризовим, а рівня загрози банкрутства – високим [62].

Оцінювання результативності фінансової рівноваги проводять на основі статистичних даних, податкової звітності інноваційних підприємств, звітності про інноваційну діяльність промислових підприємств, звітності про суму задекларованих податкових пільг тощо. Оцінка проводиться шляхом аналізу таких показників:

1) Коефіцієнт ефективності оподаткування відображає відношення чистого прибутку підприємства до загального розміру всіх сплачених податків:

$$К_{\text{еф}} = \frac{\sum \text{ЧП}}{\sum \text{Пі}}, \quad (1.7)$$

де ЧП – чистий прибуток підприємства;

$\sum \text{Пі}$ – загальний розмір всіх сплачених податків.

2) Коефіцієнт ефективності використання податкових пільг визначається відношенням використаних податкових пільг до виручки:

$$K_{\text{п2}} = \frac{\sum \text{ПП}}{Q (\text{ЧП,ВД})}, \quad (1.8)$$

де $\sum \text{ПП}$ – сума використаних податкових пільг;

Q (ЧП,ВД) – розмір виручки (чистого прибутку, валового доходу).

3) Коефіцієнт пільгового оподаткування визначає ефективність використання підприємством передбачених законодавством податкових пільг. Розраховується відношенням загальногорозміру податкових пільг до суми податкових пільгта планових податкових платежів:

$$K_{\text{по}} = \frac{\Sigma \text{ПП}}{\Sigma \text{ПП} + \text{П}_2}, \quad (1.9)$$

де $\Sigma \text{ПП}$ – сума використаних податкових пільг;

П_2 – планові податкові платежі.

Аналіз вказаних показників дає можливість оцінити вплив пільгового оподаткування на результати діяльності інноваційного підприємства. Для поточної оцінки стану пільгового оподаткування інноваційної діяльності в Україні доцільно виконати оцінку результативності на мікрорівні. Через складнощі доступу до звітності окремих підприємств, що займаються інноваційною діяльністю було використано дані за видами діяльності [19].

Важливим для оцінки управління фінансовими ризиками є кредитний ризик. Кредитний ризик позичених коштів визначається за формулою :

$$P = S * I / r, \quad (1.10)$$

де S – грошовий потік;

I – темп інфляції;

r – відсоток за кредитом.

Кредитний ризик не має нормативного значення, так як залежить від виду діяльності підприємства, розміру підприємства, величини статутного капіталу, часу на ринку, саме тому кредитний ризик вивчають в динаміці.

Не менш важливим є процентний ризик, його визначають за допомогою такого показника як ГЕП, який до різниці між величиною чутливих активів та чутливих зобов'язань. Якщо активів більше ніж зобов'язань то присутня маржа буде збільшуватись, якщо ГЕП від'ємний – о все буде навпаки. Якщо чутливі

активи і чутливі пасиви дорівнюють один одному – то маржа не буде залежна від процентних ставок, які встановив банк.

$$\text{ГЕП} = \text{Ач} - \text{Зч}, \quad (1.11)$$

де Ач- чутливі активи;

Зч – чутливі зобов'язання.

Надалі важливо коефіцієнт гепу, це вже відношення чутливих активів відносно чутливих пасивів, що можуть бути переоцінені з часом.

$$\text{кГЕП} = \text{Ач} / \text{Зч}, \quad (1.12)$$

де Ач- чутливі активи;

Зч – чутливі зобов'язання.

Потім розраховують індекс процентного ризику, для того щоб дізнатись яка частина чутливих активів та чутливих пасивів буде змінювати вартість залежно від процентних ставок.

$$\text{ІПР} = \text{КоГЕП} / \text{Ач}, \quad (1.13)$$

де Ач- чутливі активи;

КоГЕП-кумулятивний ГЕП.

Останнім показником, за для якого проводились всі попередні показники є кумулятивний Геп. Кумулятивний геп – це інтегральний показник, що відбиває ступінь ризику процентних ставок, на який наражається банк протягом розглянутого часового горизонту. Він розраховується як добуток чутливих активів, що можуть бути переоцінені з часом та індекс процентного ризику та виражається у відсотках.

$$\text{КоГЕП} = \text{Ач} * \text{ІПР} * 100\% \quad (1.14)$$

де Ач- чутливі активи;

ІПР– індекс процентного ризику[88].

Різні методи управління створюють безліч підходів до управління фінансовими ризиками, найбільше сподобалась класифікація створена Шишкіною О.В. Підходи управління фінансовими ризиками промислових підприємств[94]:

- з позицій особливостей побудови управлінської діяльності: системний, процесний, ситуаційний, рекурентний;
- з погляду особливостей формування системи управління ризиками на підприємстві: комплексний, фрагментарний, інтегрований;
- з погляду своєчасності прийняття рішень до запобігання мінімізації втрат: активний, адаптивний, консервативний.

Системний підхід орієнтований на увагу до всіх ризиків незалежно від їх походження, значущості та процедури контролю. Процесний зображає децентралізацію на окремі частини процесів, що вбудовуються в основні, а також розвивають і підтримують їх. Ситуаційний ґрунтується на ситуаційних відмінностях між підприємствами та їх впливі на ефективність діяльності. Рекурентний концентрується на управлінні фінансовими ризиками залежно від стадій життєвого циклу.

Комплексний враховує управління фінансовими ризиками як координації підприємства в усіх напрямках діяльності. Фрагментарний обґрунтовує можливість використання зовнішніх ресурсів при прийнятті рішень з управління фінансовими ризиками, а отже не потрібно створювати додаткових підрозділів, а у ризикових ситуаціях менеджери звертаються за допомогою до спеціалізованих організацій. Інтегрований має необхідність конкретні варіанти управління фінансовими ризиками інтегрувати в цілісну систему управління.

Активний передбачає запобігання втрат від фінансових ризиків шляхом максимального управління ризиками до того, як вони стануться. Адаптивний ґрунтується на врахуванні умов господарювання, що дозволять уникнути частини втрат при фінансових ризиках. Консервативний обґрунтовує управління фінансовими ризиками для локалізації збитків в межах однієї операції після того як ризикова подія вже сталась [94].

Отже, управління фінансовими ризиками підприємства – це система принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень, які

забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків. Існують такі принципи управління фінансовими ризиками: максимізації аналізу ризику, мінімізації рівня ризику, адекватності реакції на фінансовий ризик, прийняття певного виду та розміру ризику.

Стандартної схеми процесу управління фінансовими ризиками не існує, тому увага була зосереджена на методі двох авторів. Говрушко Т.А. пропонує такі етапи: аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, постановку мети, оцінку ризиків, реагування на ризик, контроль та обмін інформацією. Васьківська К.В. описує етапи: ідентифікація окремих видів ризиків, оцінку широти і вірогідності інформації, вибір методів оцінки імовірності, визначення можливих фінансових втрат, дослідження факторів впливу на ризики, встановлення гранично допустимого рівня ризику, вибір внутрішніх механізмів нейтралізації, обрання форм страхування.

Методи управління фінансовими ризиками бувають такі: запобігання, лімітування, хеджування, диверсифікованість, розподіл ризиків, самострахування, інші методи внутрішньої нейтралізації. Фінансові ризики можна оцінити безліччю методів, найбільш точним з яких є статистичні методи, такі як: метод критичного шляху, імітаційне моделювання та метод Монте-Карло, сутність яких ґрунтується на теорії ймовірностей розподілу випадкових величин, проте досить часто використовують дерево рішень, за допомогою якого можна оцінити наслідки кожної можливої вихідної події та обчислюється максимальна ймовірність кінцевої події.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»

2.1. Характеристика фінансових ризиків в управлінні підприємством

ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» – машинобудівне підприємство, яке спеціалізується на виробництві технологічного обладнання, механізованої техніки, запасних частин та іншої машинобудівної продукції. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» випускає такі основні види продукції: технологічне обладнання, нестандартизоване обладнання в тому числі з нержавіючої сталі, запчастини і ливарна продукція зі сталі, чавуну, бронзи, вироби ливарного виробництва [69]. Статутний капітал ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» становить 20500,00 грн. Резервний фонд становить 25% статутного капіталу, його формують за рахунок щорічних відрахувань від суми чистого прибутку до досягнення фондом вказаного розміру. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду дорівнює 5% від суми чистого прибутку.

Пропонуємо оцінити основні фінансові ризики, що наявні на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»: кредитний, процентний, ризик непередбачених фінансових втрат внаслідок крадіжок, пограбувань, ризик зниження фінансової стабільності, ризик неплатоспроможності, податковий ризик тощо.

Кредитний ризик позичених коштів ми визначали за формулою 1.10, в якій грошовий потік множать на темп інфляції та ділять на відсотки по кредиту, дані з грошовим потоком вказані в фінансовій звітності, темп інфляції на сторінці Мінфіну, відсоток за кредитом прописаний у договорі, також можна знайти на офіційному сайті Альфабанку. Важливо аналізувати кредитний ризик в динаміці, проте на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» постійної динаміки до збільшення чи зменшення не спостерігається, хоча даний ризик на фірмі існує, так як велика

частина коштів, що використовується є взятою в кредит. Грошовий потік, а отже і кредитні зобов'язання постійно збільшуються, відсоток за кредитом не змінний, темп інфляції до 2018 року зростає, проте з 2018 року пішов на спад, це все вплинуло на кредитний ризик постійно збільшуючи та зменшуючи його (табл. 2.1)

Таблиця 2.1. Кредитний ризик 2015-2019 роки, тис. грн

Показники	Роки					Темп росту			
	2015	2016	2017	2018	2019	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Грошовий потік	16443	19263	22607	22981	22739,2	1,17	1,17	1,02	0,99
Темп інфляцій	1,433	1,124	1,137	1,098	1,04	0,78	1,01	0,97	0,95
Відсоток за кредитом в Альфабанку	0,130	0,131	0,131	0,131	0,130	1	1	1	1
Кредитний ризик	180974	165913	196365	192033	181914	0,92	1,18	0,98	0,95

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [21,30,31,32,33,34,36]

Ще одним з важливих фінансових ризиків, що присутні на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» є процентний ризик. Даний ризик знаходиться за формулами 1.11-1.14, в яких аналізується відношення, різниця та інші дії з чутливими активами та чутливими зобов'язаннями ТОВ НВФ «АДВІСМАШ», для кращої візуалізації надана табл. 2.2.

Таблиця 2.2. Процентний ризик 2015-2019 роки, тис.грн

Показники	Роки					Темп росту			
	2015	2016	2017	2018	2019	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чутливі активи, тис. грн	17123	21717	24552	24390	22151,7	1,27	1,13	0,99	0,91
Чутливі зобов'язання	16443	19263	22607	22981	22739,2	1,17	1,17	1,02	0,99
GAP	680	2454	1945	1409	-587,5	3,61	0,79	0,72	-0,42
Коефіцієнт GAP	1,04	1,13	1,09	1,06	0,97	1,08	0,96	0,98	0,92

Продовж. табл. 2.2

Індекс процентного ризику	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	1,00	1,00	1,00	1,00
Кумулятивний GAP, %	222941,5	283406,9	321385,7	320484,6	291737,9	1,27	1,13	1,00	0,91

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [30,31,32,33,34]

Чутливі активи – це активи, що змінюються залежно від процентної ставки банку. Відповідно чутливі зобов'язання – це зобов'язання, що змінюються залежно від процентної ставки банку. Різниця між ними становить маржу, яку інакше називають як GEP, коефіцієнт GEP є відношення чутливих активів до чутливих зобов'язань. Індекс процентного ризику – це відношення чутливих активів до коефіцієнту GEP. Кумулятивний GEP – це добуток чутливих активів та індексу процентного ризику, виражені у відсотках.

За табл. 2.2. з'ясовано, що процентний ризик постійно зменшується, відповідно політика управління процентним ризиком на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» ефективна.

Наступним фінансовим ризиком є ризик зниження фінансової стійкості (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3. Динаміка ризику фінансової стабільності, тис.грн

Показники	Роки					Темп росту			
	2015	2016	2017	2018	2019	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Власний капітал	3482	2454	4809	6259	6260, 2	0,70	1,96	1,30	1,00
Довгострокові зобов'язання	1443 4	1627 4	1834 9	1923 4	19195 ,8	1,13	1,13	1,05	1,00
Короткострокові зобов'язання	2009	2989	4258	3747	3543, 4	1,49	1,42	0,88	0,95
Ризик зниження фінансової стабільності	0,21	0,13	0,21	0,27	0,28	0,60	1,67	1,28	1,01

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [30,31,32,33,34]

Даний показник показує наскільки власних коштів ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» достатньо, щоб погасити всі зобов'язання. Найбільш негативний вплив становлять короткострокові зобов'язання, так як ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»

може не вистачити часу на здійснення повного операційного циклу та використання прибутку з нього для повернення короткострокових зобов'язань. Нормативне значення показника ризику зниження фінансової стабільності 0,43, в даному випадку протягом 2015-2019 років значення нижче, отже є загрози фінансовій стійкості.

Необхідним для аналізу показником є ризик неплатоспроможності. Даний ризик розраховується за моделями Таффлера, Терещенко, Спрінгейта. В даних моделях використовується додавання показників з певним індексом важливості кожного. В моделі Таффлера такими показниками є відношення прибутку від продажів до виплати податку відносно до зобов'язань, відношення активів до загальної суми податків, відношення суми зобов'язань до загальної вартості всіх активів, відношення виручки до загальної суми активів тощо. В моделі Терещенко: відношення готівки до зобов'язань, відношення валюти балансу до зобов'язань, відношення прибутку до валюти балансу, відношення прибутку до виручки від реалізації, відношення виробничих запасів до виручки від реалізації, відношення виручки від реалізації до валюти балансу. В моделі Спрінгейта: відношення робочого капіталу до загальної вартості активів, відношення прибутку до сплати податків та відсотків до загальної вартості активів, відношення прибутку до сплати податків до короткострокової заборгованості, відношення обсягу продажу до загальної вартості активів.

За моделлю Таффлера фінансовий стан хороший ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» має довгострокові перспективи, хоча в 2015 році та 2017 році були певні труднощі, але зараз все нормалізувалось, за моделлю Терещенко О.О. фінансовий стан хороший ТОВ НВФ «АДВІСМАШ», проте показники фінансової стійкості трохи зменшуються, причиною того стала кількість наявних грошових коштів, що може викликати певні труднощі, проте фінансовий стан стабільний. За моделлю Спрінгейта фінансовий стан надійний.

Отже, загалом ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» не має загрози банкрутства і ризик неплатоспроможності низький (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4. Порівняльна оцінка ризику неплатоспроможності та ймовірності банкрутства за 2015-2019р.

Назва моделі	Нормативне значення	Математичний зміст моделі	Результат розрахунку за рік					Середнє знач. протягом 2015-2019р.р
			2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	
Модель Таффера	$Z < 0,2$ - банкрутство; $Z > 0,3$ - довгострокові перспективи.	$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4$,	2,78	5,76	2,25	6,88	7,63	5,06
Модель Терещенко О.О.	$Z > 2$ - то банкрутство не загрожує, якщо $1 < Z < 2$ - то фінансова стійкість порушена, $0 < Z < 1$ - то існує загроза банкрутства фінансовою стійкістю	$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$	7,16	7,29	8,43	6,24	4,86	6,80
Модель Спрінгейта	$Z < 0,862$ - потенційний банкрут, $Z > 2,451$ - фінансово надійне	$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4$,	5,15	4,06	4,92	4,15	4,18	4,49

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [30,31,32,33,34,69,66]

Тепер пропонуємо визначити ймовірність ризику непередбачуваних втрат, адже це також впливає на фінансовий стан підприємства шляхом зменшення в кризових ситуаціях.

Ризик непередбачених фінансових втрат внаслідок крадіжок, пограбувань нами визначено за технологією багатofакторного регресійного аналізу із застосуванням на стадії моделювання та реалізації, відповідно, методу найменших квадратів та табличного процесора Microsoft Excel. Формальна формула – мінімізація суми квадратів відхилень функцій регресії й вхідних точок:

$$S = \sum_{i=1}^n (y_i^p - y_i)^2 \rightarrow \min, \quad (2.1)$$

де y_i^p - значення, обчислене за рівнем регресії;

$(y_i^p - y_i)$ - відхилення Е (помилки);

n- кількість пар вхідних даних.

Для побудови множинної регресії введемо такі умовні позначення змінних:

y_i – ймовірність ризику непередбачених фінансових втрат незалежні змінні;

x_1 – кількість збанкрутілих підприємств в Україні;

x_2 – загальна кількість підприємств в Україні;

x_3 – кількість випадків крадіжок на підприємствах України.

Таблиця 2.5. Вхідні дані для побудови багатofакторної моделі залежності ймовірності ризику непередбачених фінансових втрат від загальних відомостей про кількість випадків крадіжок на підприємствах України за 2015-2019 рр.

Ро- ки	Ймовірність ризику непередбачених фінансових втрат	Кількість збанкрутілих підприємств в Україні	Загальна кількість підприємств в Україні	Кількість випадків крадіжок на підприємствах України
2015	0,39	4219	1072945	14243
2016	0,05	546	1121347	13958
2017	0,05	579	1185070	15686
2018	0,03	335	1235024	14871
2019	0,02	277	1298435	15359

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [20,36,39,54,67]

Для розрахунків параметрів і характеристик рівнянь регресії ми використали табличний процесор MS Excel в режимі «Регресія» надбудови «Пакет аналізу» MS Excel. Режим роботи «Регресія» служить для розрахунку параметрів рівняння лінійної регресії і перевірки його адекватності досліджуваному процесу. Величина R-квадрат, яку називають також мірою визначеності, характеризує якість отриманої регресійної залежності. Ця якість виражається ступенем відповідності

між вхідними даними і регресійною моделлю (розрахунковими даними). Міра визначеності завжди перебуває в межах інтервалу $[0; 1]$. У нашому випадку міра визначеності дорівнює 0,9999, що говорить про адекватність побудованої регресійної моделі вхідним даним. Результати розрахунків параметрів багатофакторної регресії приведені в табл. 2.6

Таблиця 2.6. Параметри багатофакторної регресії

Регресійна статистика	
Множинний R	0,999999542
R-квадрат	0,999999083
Нормований R-квадрат	0,999996334
Стандартна помилка	0,000306378
Спостереження	5

Примітка. Розраховано автором

Таким чином, регресійна модель пояснює 99,9% варіації результативної ознаки, що означає правильність вибору факторів.

$$100\% - 99,9\% = 0,1\%$$

Не пояснюється варіації прибутку, які обумовлені іншими факторами, що не ввійшли в лінійну модель регресії.

Коефіцієнт множинної кореляції R виражає ступінь залежності незалежних змінних (X_i) і залежної змінної (Y) та дорівнює квадратному кореню з коефіцієнта детермінації, ця величина приймає значення в інтервалі від нуля до одиниці. У простому лінійному регресійному аналізі множинний R дорівнює коефіцієнту кореляції Пірсона. Розрахований рівень значимості $\alpha = 0,001219 < 0,05$ (показник значимість F у табл. 2.7) підтверджує значимість R^2

Таблиця 2.7. Дисперсійний аналіз багатофакторної регресії

	df	SS	MS	F	Вагомість F
Регресія	3	0,102415579	0,034138526	363688,2873	0,001219
Залишок	1	9,38675E-08	9,38675E-08		
Разом	4	0,102415672			

Примітка. Розраховано автором

В табл. 2.8 приведені розраховані значенні коефіцієнтів багатofакторної регресії та їх оцінки.

Таблиця 2.8. Коефіцієнти багатofакторної моделі

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95,0%	Верхні 95,0%
Y-перетинання	0,0195	0,004	5,204	0,121	-0,028	0,067	-0,028	0,067
Змінна X1	9,397	1,337	703,041	0,001	9,23	9,57	9,23	9,57
Змінна X2	1,307	3,183	0,411	0,752	-3,9	4,17	-3,9	4,17
Змінна X3	-1,697	2,989	-5,679	0,111	-5,5	2,1	-5,5	2,1

Примітка. Розраховано автором

Виходячи з розрахунків, можемо записати рівняння регресії в такий спосіб:

$$Y=0,0195+9,397x_1+1,307x_2+1,697x_3, \quad (2.2)$$

Пояснення коефіцієнтів x_1 , x_2 , x_3 , x_i вказані у формулі 2.2. Напрямок зв'язку між результативним та факторами, що пояснюють його визначається на підставі знаків («+» чи «-») відповідного коефіцієнта регресії (коефіцієнта x_i). У даному випадку знаки коефіцієнтів регресії $x_1 - x_2$ позитивні, отже, зв'язок також є позитивним, знак x_3 від'ємний, що свідчить про зворотний зв'язок між ймовірністю криміногенного ризику і загальною кількістю підприємств.

Далі перевіримо значимість коефіцієнтів регресії: x_0 і x_i . Порівнюючи попарно значення стовпців «Коефіцієнти» і «Стандартна помилка» в таблиці результатів розрахунків, бачимо, що абсолютні значення коефіцієнтів більші, ніж їхні стандартні помилки. До того ж ці коефіцієнти є значимими, про що можна судити за значеннями показника «P-значення», які менше заданого рівня значимості $\alpha=0,05$.

На основі отриманих характеристик побудованої регресійної моделі впливу загальних відомостей про криміногенну ситуацію на ймовірність криміногенного

ризикую можна зробити висновок, що модель адекватна і може бути використана для прийняття управлінських рішень.

Слід зазначити, що економіко-статистична модель, побудована у вигляді певного рівняння множинної регресії, є одним з ефективних інструментів прогнозування досліджуваного процесу на коротко та середньостроковий період.

Це дозволить підприємству цілеспрямовано обирати найбільш сприятливі з них та в повному обсязі здійснювати заходи, пов'язані з усуненням негативного впливу зовнішніх факторів в майбутньому періоді.

Також пропонуємо дослідити податковий ризик, так як ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» сплачує такі податки як: єдиний соціальний внесок, податок з прибутку підприємства та ПДВ. Оцінка пільгового оподаткування проводилась за формулами 1.7-1.9 (табл. 2.9.).

Таблиця 2.9. Оцінка податкового ризику

Показник Рік	Чистий прибуток, тис. грн	Розмір виручки, тис. грн	Сума використаних податкових пільг, тис. грн	Планові податкові платежі, грн	Коефіцієнт пільгооподаткування, %	Коефіцієнт ефективного оподаткування	Коефіцієнт ефективності використання податкових пільг
2015	1728	28434	0,686	100,278	0,680	17,150	0,002
2016	2601	30349	60,614	1247,651	4,630	2,080	0,199
2017	5685	46818	0	698,888	0	8,130	0
2018	5970	46075	0	765,943	0	7,790	0
2019	4312	45004	1,870	573,500	0,330	7,520	0,004

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [25-34,74-78]

$$2015=686/(100278+686)*100=0,68\%, \quad (2.1)$$

$$2016=60614/(1247651+60614)*100=4,63\%, \quad (2.2)$$

$$2017=0/(698888+0)*100=0\%, \quad (2.3)$$

$$2018=0/(765943+0)*100=0\%, \quad (2.4)$$

$$2019=1870/(573500+1870)*100=0,33\%, \quad (2.5.)$$

Загалом за таблицею 2.9. видно, що податковий ризик існує, проте він дуже малий, за 2015-2019 роки 0,002-0,199, в такому разі не має необхідності розробляти заходи з попередження даного ризику.

Бухгалтерія проводить розрахунки пільгового оподаткування, адже ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» має пільги з податку на прибуток за Указом Президента України "Про затвердження Угоди про створення Українського науково-технологічного центру (УТНЦ)" № 202/94 від 04.05.1994 та за Податковим кодексом України пункт 3.2 стаття 3 розділу I № 2755-VI від 01.12.2010 - то кошти, одержані юридичними особами, включаючи українські наукові організації, у зв'язку з проектами та діяльністю Центру, не підлягають оподаткуванню або іншим зборам з боку уряду України чи будь-яких його органів [22,79,90].

Водночас крім охарактеризованих фінансових ризиків у ТОВ НВ «АДВІСМАШ» присутні інші фінансові ризики, які здійснюють вплив на діяльність підприємства. Зокрема:

I) Внутрішні фінансові ризики:

1. Управління активами:

- ризик фізичного та морального старіння активів. Ризик фізичного старіння активів на даний момент дуже низький, так як основні засоби були оновлені в 2019 році, а ризик морального старіння є присутнім завжди на будь-яких підприємствах, проте поки не випустили нової технології створення продукції, що випускає ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» - то він у зоні мінімального ризику;

- ризик неефективного управління активами завжди є присутнім, так як управлінське рішення, хоч і обраховується різними математичними та статистичними моделями, проте не завжди можна передбачити всі фактори впливу на ризик і людський фактор є навіть у успішних управлінців, тому ми вважаємо, що даний ризик також присутній;

- ризик збільшення операційного циклу оборотних активів може бути за рахунок невчасного привезення сировини, захворювання виробничих працівників, форс-мажорних обставин на виробництві, в свою чергу даний ризик може призвести до невчасного виконання договорів, наслідком чого може стати пеня, неустойка, а також затримання операційного циклу. Ймовірність такого ризику у зоні допустимого ризику, так як таке трапляється на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» дуже рідко, до того ж підприємство має запаси продукції на такі випадки, проте такий ризик має право на існування;

- ризик втрати ліквідності активів є, так як гроші та їх еквіваленти, що є найбільш ліквідними мають лише 1,1% у структурі активів, запаси, що можна реалізувати в другу чергу мають 49,6% , а необоротні активи, які реалізувати буде найважче 49,3%, тому даний ризик наявний, детальніше в табл. 2.10.;

Таблиця 2.10.Зведена таблиця фінансових показників за 2015-2019рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	На кінець року					Відхилення 2016 р. від 2015 р.	Відхилення 2017р. від 2016 р.	Відхилення 2018р. від 2017 р.	Відхилення 2019р. від 2018 р.
			2015	2016	2017	2018	2019	(+/-)	(+/-)	(+/-)	(+/-)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	Аналіз ліквідності підприємства										
3	Коефіцієнт покриття	>1	8,52	6,46	5,77	6,51	6,25	-2,07	-0,69	0,74	-0,26
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 - 0,8	5,07	3,29	2,54	2,36	2,19	-1,78	-0,76	-0,18	-0,17
5	Коефіцієнта абсолютної ліквідності	>0 збільшення	0,00	0,10	0,37	0,09	0,09	0,10	0,27	-0,28	0,01
6	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	>0 збільшення	1511 4,00	1631 1,00	2029 4,00	1889 0,00	2047 0,60	1197, 00	3983 ,00	- 1404, 00	1580, 60

Продовж. таблиці 2.10

7	Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства										
8	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	0,17	0,11	0,18	0,21	0,22	-0,06	0,06	0,04	0,00
9	Коефіцієнт фінансування	<1 зменшення	0,21	0,13	0,21	0,27	0,28	-0,08	0,09	0,06	0,00
10	Коефіцієнт забезпечення власн.ОА	>0,1	0,20	0,13	0,20	0,26	0,28	-0,08	0,07	0,06	0,03
11	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0 збільшення	4,92	7,86	5,11	3,90	3,54	2,95	-2,76	-1,21	-0,36
12	Аналіз рентабельності підприємства										
13	Коефіцієнт рентабельності активів	>0 збільшення	0,46	0,43	0,55	0,40	0,99	-0,03	0,12	-0,15	0,59
14	Коеф. рентаб. власного капіталу	>0 збільшення	2,62	3,81	3,16	1,87	4,58	1,19	-0,65	-1,29	2,71

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [30-34,40-54,56,57,92]

Аналіз табл. 2.10. показав, що показники: коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, чистий оборотний капітал, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності основних засобів, коефіцієнт рентабельності власного капіталу в нормі.

Підприємство має показники поза межею норми. Зокрема:

- коефіцієнт покриття через те, що оборотні активи більші за поточні зобов'язання;
- коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами через те, що власних коштів менше, ніж оборотних активів;
- коефіцієнт оборотності активів через те, що чистий дохід менший за середньорічний обсяг активів;

— коефіцієнт оборотності матеріальних запасів того, що чиста виручка від реалізації продукції менша за середньорічну вартість активів;

— коефіцієнт оборотності власного капіталу;

— коефіцієнт рентабельності активів.

2 Управління капіталом:

- ризик ефекту фінансового важеля присутній, так як фінансовий важіль на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» становить 8,38%;

- ризик втрати фінансової автономії присутній, так як показник фінансової автономії протягом 2015-2019 років був 0,11-0,22, за останні роки ризик має тенденцію до збільшення, детальніше в табл. 2.10., що наведена на попередній сторінці, цей ризик варто зменшувати;

- ризик неефективного управління фінансовими ресурсами завжди є присутнім, так як управлінське рішення, хоч і обраховується різними математичними та статистичними моделями, проте не завжди можна передбачити всі фактори впливу на ризик і людський фактор є навіть у успішних управлінців, тому ми вважаємо, що даний ризик також присутній;

3 Управління грошовими потоками:

- ризик неефективного управління операціями неможна виключати, так як хоч і не має слабких ланок на виробництві, проте можуть статись різні ситуації, які наперед не можливо передбачити;

- ризик інвестиційними та фінансовими грошовими ресурсами, був раніше низький, так як у ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» не достатньо коштів, щоб інвестувати їх в щось, так як прибуток підприємство зазвичай використовує, щоб збільшити кількість власних ресурсів, які становлять приблизно 20% всіх активів;

- ризик порушення синхронізації грошових потоків низький, так як економічний відділ (ЕВ) та бухгалтерія постійно добре працюють.

4 Управління прибутком:

- ризик формування прибутку мінімальний, адже на ТОВ НВФ

«АДВІСМАШ» використовують метод ціноутворення витрати плюс, що дозволяє отримувати прогнозовані прибутки за стабільного рівня реалізації товарів ;

- ризик розподілу прибутку також мінімізований, так як після виключення податків, 5% від суми чистого доходу надходить до резервного фонду, а інше отримують акціонери;

- ризик неефективного використання прибутку мінімізований через правильний розподіл, а також збільшення власного капіталу за рахунок частини прибутків;

- ризик тезаврації прибутку мінімальний, тому що спрямування його на формування власного капіталу підприємства з метою фінансування операційної діяльності;

5 Управління фінансовими ризиками:

- ризик непередбачених фінансових втрат мінімізований за рахунок резервного фонду, з щорічним відрахуванням в нього 5% від чистого доходу;

- ризик прийняття необгрунтованих фінансових ризиків мінімізують обраховуючи прийняті рішення математичними та статистичними способами спеціалісти з високою кваліфікацією;

- ризик втрати фінансової стабільності проаналізований в табл. 2.3. визначено, що зараз становище стабільне й ризик мінімальний;

- ризик втрати ліквідності та платоспроможності проаналізований в табл. 2.4., так як коефіцієнт покриття та коефіцієнт швидкої ліквідності вище за необхідне значення в нормі, проте ризик втрати платоспроможності високий, адже він менший за необхідні норми;

- ризик низької кваліфікації персоналу постійно мінімізується, так як на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» постійно проводить атестація за допомогою гугл-тестування. Детальніше в додатках Б-Д;

6 Антикризове управління:

- ризик порушення фінансової рівноваги мінімальний, так як визначено,

що підприємство в квадранті «Холдинг», а отже у стані фінансового розквіту, детальніше в табл. 2.11;

Таблиця 2.11. Ризик порушення фінансової рівноваги

	2015	2016	2017	2018
Результат господарської діяльності	9123	9349	15201	11723
Результат фінансової діяльності	5855	4044	8099	5970
Результат господарського-фінансової діяльності	1728	2601	6943	412

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [2,23,30,31,32,33,34]

Тепер на основі таблиці зобразимо рис.2.1, щоб дізнатись в якому квадранті знаходиться ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».

	<i>Результат фінансової діяльності РФД<0</i>	<i>Результат фінансової діяльності РФД=0</i>	<i>Результат фінансової діяльності РФД>0</i>
<i>Результат виробничої діяльності РВД>0</i>	«Батько сімейства» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД=0	«Рантє» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД>0	«Холдинг» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД>0
<i>Результат виробничої діяльності РВД=0</i>	«Епізодичний дефіцит» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД<0	«Стійка рівновага» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД=0	«Атака» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД>0
<i>Результат виробничої діяльності РВД<0</i>	«Кризовий стан» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД<0	«Дилема» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД<0	«Нестійка рівновага» Результат фінансово-виробничої діяльності РФВД=0

Рисунок 2.1- Квадранти фінансової рівноваги

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [30,31,32,33,34,61]

ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» знаходиться у квадранті «Холдинг» фінансової рівноваги. Загалом така тенденція РГД>РФД>РГФД. Найбільший комерційний та фінансовий успіх характеризує квадрант «Холдинг» (РГД> 0, РФД> 0, РГФД> 0).

Підприємство перебуває у стані фінансового розквіту, має фінансові можливості для фінансування не тільки свого виробничого розвитку, а й усіх інших потреб, і навіть створення дочірніх підприємств.

- ризик банкрутства досліджено у табл. 2.2, поки не прогнозується банкрутство;

- ризик неефективної системи фінансового контролінгу мінімізований, так як в компанії використовують bitrix, за допомогою якого можна легко назначати завдання, строки та терміни та контролювати за їх виконанням поетапно, а у разі необхідності створити додаткову бесіду з поясненнями, що треба робити;

- ризик невдалої фінансової санації мінімальний, так як різких змін у програмі оздоровлення не має і в будь-якому разі є резервний фонд;

- ризик втрати довіри кредиторів існує, так як сума кредитів відносно власних коштів в 4 рази більша і цей ризик не можливо буде виправити резервним фондом;

II) Зовнішні фінансові ризики:

1. Управління активами:

- ризик втрати активів завжди існує, для цього існує резервний фонд;
- ризик несвоєчасного надходження коштів на підприємство також існує, про в такому разі буде нараховуватися пеня, обумовлена в договорах, а тимчасово розрахуватись можна за рахунок резервного фонду, після отриманої оплати гроші знову покласти на резервний фонд;

- ризик зміни цінової кон'юнктури на окремі елементи оборотних активів в даному випадку не перестрахований;

2. Управління капіталом:

- ризик зростання вартості капіталу в управлінні ризиками ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» поки не передбачений;

- ризик падіння вартості капіталу в управлінні ризиками ТОВ НВФ

«АДВІСМАШ» також не передбачений;

- ризик недоступності капіталу мало можливий і не розглядався раніше з сторони управління фінансовими ризиками;

- ризик впливу асиметрії інформації на ціну капіталу мінімізують тим, що ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» працює переважно з провіреними фірмами;

3 Управління грошовими потоками:

- ризик втрати платоспроможності та ліквідності мінімізують за рахунок постійного контролю за даними показниками і при необхідності створенням нової продукції, наданням знижок при 50% авансу та резервним фондом;

- ризик вибору форми платіжних розрахунків мінімізований тим, що форми використовуються ті, що вже перевірені і під особистим контролем головного бухгалтера;

- ризик зміни грошово-кредитної системи мало ймовірний, тому його не намагались мінімізувати;

- ризик зміну курсу валют в даному випадку не є важливим, так як ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» не веде своєї діяльності з закордонними компаніями, проте, якщо буде така необхідність – то управління даним ризиком обов'язкового буде продумане економічним відділом;

4 Управління інвестиціями:

- ризик втрати інвестиційної привабливості існує.

Так як підприємство хоч і прибуткове, але запозичені кошти становлять 80% всіх активів, тому щорічно з чистого прибутку 5% надходить в резервний фонд, що є власними активами, зменшуючи при цьому співвідношення власних та залучених коштів, детальніше в табл. 2.12;

Таблиця 2.12. Співвідношення власних та залучених коштів

Показник	Залучені кошти, тис.	Власні кошти, тис.	Співвідношення
----------	----------------------	--------------------	----------------

Роки	грн	грн	залучених коштів до валюти балансу,%
2015	16443	3482	82,52
2016	19263	2454	88,70
2017	22607	4809	82,46
2018	22981	6259	78,59
2019	22739,2	6260,2	78,41

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [4,5,6,7,8]

- ризик втрати реальних та фінансових інвестицій на даному етапі відсутній, так як фірма не інвестує кошти в якість проекти;

- ризик зміни інвестиційно-інноваційної політики уряду на даний момент відсутній;

- ризик інфляції присутній завжди, особливо, якщо велика частина коштів взята в кредит, тому економічний відділ слідкує за рівнем інфляції та закладає його у ціну, щоб отримувати сталий прибуток та вчасно виплачувати необхідні кредити без фінансових втрат через інфляцію для фірми;

- ризик фондового ринку присутній, в балансі компанії акції інших компаній неаявні;

5 Управління прибутком:

- ризик збільшення оподаткування прибутку є постійно, тому його при необхідності будуть мінімізувати за рахунок підняття ціни реалізованих товарів, щоб отримувати сталий прибуток навіть при збільшенні відсотків податків;

- ризик втрати прибутку можливий лише при реалізації товарів нижче точки безбитковості, проте за аналізовані 2015-2019 роки такого ні разу не траплялось, проте в такому випадку всі кошти на постійні витрати будуть використовуватись з резервного фонду;

- ризик зростання собівартості є постійно, через інфляцію, тому система ціноутворення витрати плюс повністю мінімізує його для фірми, адже просто підвищиться ціна реалізованої суми на необхідне збільшення собівартості;

6 Управління фінансовими ризиками:

- ризик непередбачених фінансових втрат ймовірний, в такому разі кошти будуть взяті з резервного фонду;
 - ризик несприятливої фінансової ситуації мінімізують постійним управлінням фінансовими ризиками та наявністю щорічного збільшення резервного фонду;
 - кредитний ризик є дуже актуальним, так як 80% активів залучені, проте щорічно ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» оплачує взяті кредити в Ощадбанку на обумовлену за договором суму, але у разі непередбачуваних обставин ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» можна використати депозитні зобов'язання у вигляді векселя;
 - інфляційний ризик постійно присутній тому економічний відділ за офіційними даними Міністерства фінансів постійно моніторять рівень інфляції та зараховують його у собівартість;
 - процентний ризик присутній, його мінімізують за рахунок резервного фонду;
 - валютний ризик на даному етапі відсутній через те, що фірма проводить всі операції у національній валюті;
 - інноваційно-фінансовий ризик мінімальний, проте постійно присутній, так як в будь-який момент конкуренти можуть вигадати більш інноваційний продукт або технологію в такому випадку ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» буде утримувати постійних клієнтів шляхом знижок і розвиватиме інноваційну діяльність;
 - податковий ризик постійно присутній, проте працюють кваліфіковані робітники, які за останні аналізовані роки не допускали помилок в податкових розрахунках, вчасності їх оплачування тощо, до того ж проводиться управління пільговим оподаткуванням, але поки з низької ефективністю 0-4,5% за 2015-2019 роки, детальніше в табл. 2.11;
- 7 Антикризове управління:
- ризик втрати фінансової незалежності існує, так як велика кількість

кредитних коштів, проте ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» постійно намагається вчасно виплачувати дані кошти, зменшуючи їх суму за рахунок отриманого прибутку;

- ризик зміни умов фінансово-господарської діяльності мінімальний, так як постійно прогнозується діяльність, а виробництво досить гнучке, відповідно до попиту на ринку;

- ризик зміни нормативно-правового та інституціонального забезпечення завжди існує, проте малоймовірний, тому поки дії з управління ним не ведуться.

Отже, для ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» присутніми є такі ризики: кредитний, процентний, зниження фінансової стійкості, неплатоспроможності, податковий, втрати ліквідності, інвестиційний, втрати фінансової автономії, порушення фінансової рівноваги, зниження інвестиційної привабливості, вони всі мають тенденцію до зниження.

2.2. Оцінка процесу управління фінансовими ризиками

На ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» ведеться процес управління фінансовими ризиками, за нього відповідальний економічний відділ. У процесі управління фінансовий ризик співпрацює з бухгалтерією, комерційним директором та маркетинговим відділом за схемою. Економічний відділ отримує стратегічні плани з управління фінансовими ризиками від комерційного директора, а необхідну інформацію для цього управління від маркетингового відділу. Після цього отримана інформація аналізується на наявні ризики, розраховується їх критичний рівень та розглядаються шляхи фінансових ризиків зменшення, що будуть відповідати цілям стратегічного плану та дотримуватися шляхів зменшення фінансових ризиків, які висуне економічний відділ, а бухгалтерія веде необхідні для цього дебетові та кредитові розрахунки, ці всі інструкції мають місце в нових посадових інструкціях., що подана на рис. 2.2.

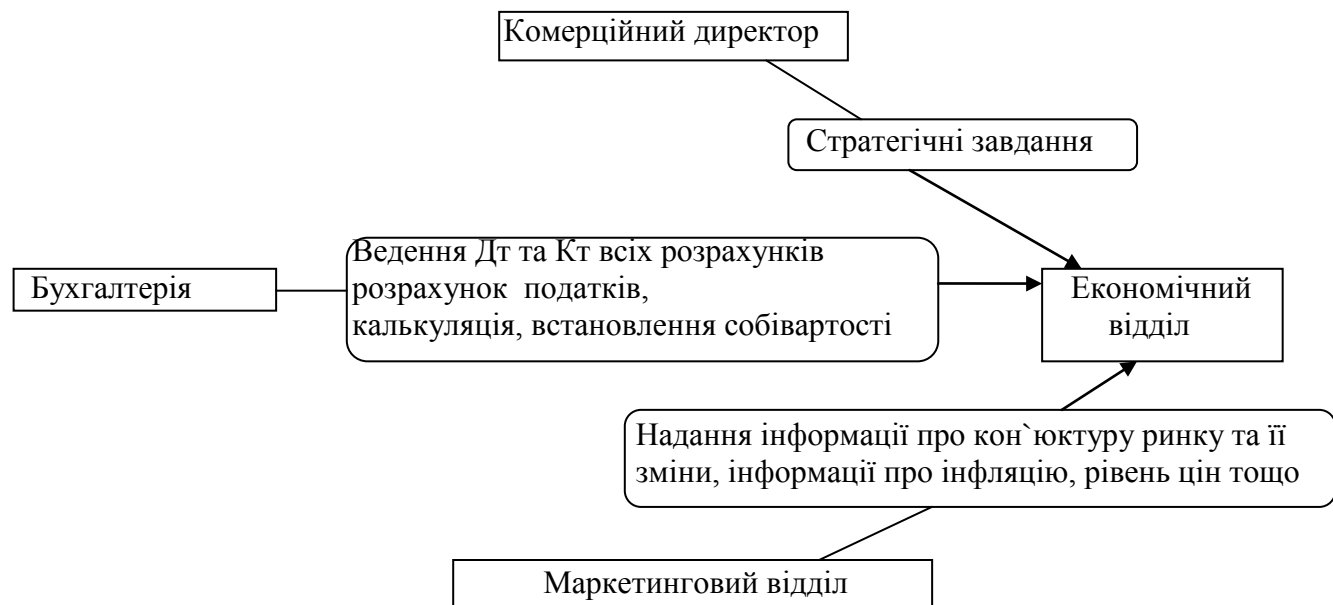
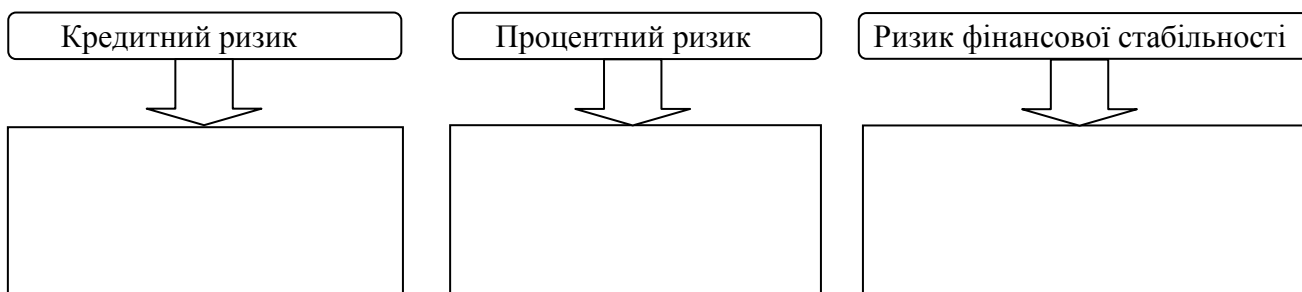

Рисунок 2.2. - Взаємодія з економічним відділом у процесі управління фінансовими ризиками

Примітка. Складено автором

Якщо детальніше розглянути процес управління фінансовими ризиками, що проводить економічний відділ, зображений на рис. 2.2, то прослідковується ланцюг дій, що необхідний для зменшення кожного фінансового ризику. За даними рис. 2.3 видно головні фінансові ризики, які намагається зменшити економічний відділ, вказуючи який фактор впливає на збільшення кожного з основних ризиків, в цьому полягає робота цього відділу в зменшенні ризику за 2015-2019 роки, що відображено в зміні показників основних фінансових ризиків підприємства (рис.2.3).

Збільшується через постійно зростаючу інфляцію, що впливає на відсотки за кредитом	Збільшується через чутливі зобов'язання при зростанні інфляції та чутливі активи при падінні курсу валют	Збільшується через те, що власний капітал складає малу частину ресурсів, особливо впливають короткострокові зобов'язання
Е.В. розподіляє прибуток на погашення кредитної заборгованості для економікоштів, що втрачаються через інфляцію	Е.В. урегулює кількість чутливих активів та зобов'язань так, щоб отримати максимальний прибуток	Е.В. збільшує відношення власного капіталу відраховуючи 5% щорічно в резервний фонд та погашаючи зобов'язання з отриманого прибутку
Зменшення з 1,17 до 0,99 за 2015-2019 роки	Зменшення з 1,27 до 0,91	Зменшення з 1,67 до 1,01
Ризик неплатоспроможності	Ризик непередбачених фінансових втрат	Ризик порушення фінансової рівноваги
Збільшується через необхідність сплачувати відсотки за зобов'язання для ведення діяльності	Збільшується у разі форс-мажорних оставин	Залежить від кон'юнктури ринку та калькуляції вартості товарів
Е.В. нарощує масу власного капіталу в структурі балансу, збільшує чистий прибуток	Е.В. збільшує резервний фонд для покриття витрат таких витрат	Е.В. встановлює ціну за методом активів «витрати+», та контролює продаж товарів вище точки беззбитковості
Всі показники стабільні, з низьким рівнем неплатоспроможності	Ймовірність 0,02-0,39 за 2015-2019 роки	Зменшення з 0,96 до 0,60 занаходження в квадранті «Холдинг»

Рисунок 2.3. –Результат роботи економічного відділу в процесі управління фінансовими ризиками

Примітка. Побудовано автором.

Також на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» існує певна модель управління ризиками. Перевіряють необхідність хеджування як шляху зменшення фінансових

ризиків в випадку, коли прибуток збільшується і наявний фінансовий ризик менший або дорівнює фінансовому ризику, що буде в майбутньому – хеджування не проводиться. В випадку, коли ризик можна мінімізувати, а прибуток тепер і в майбутньому суттєво не змінюється – то на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» використовують хеджування, всі ці дані прогнозуються шляхом регресійно-кореляційного аналізу та зберігаються в економічному відділі.

Якщо розглядати процес управління фінансовими ризиками у вигляді низки етапів, то варто зосередити увагу на послідовності етапів управління фінансовими ризиками (рис. 2.4).

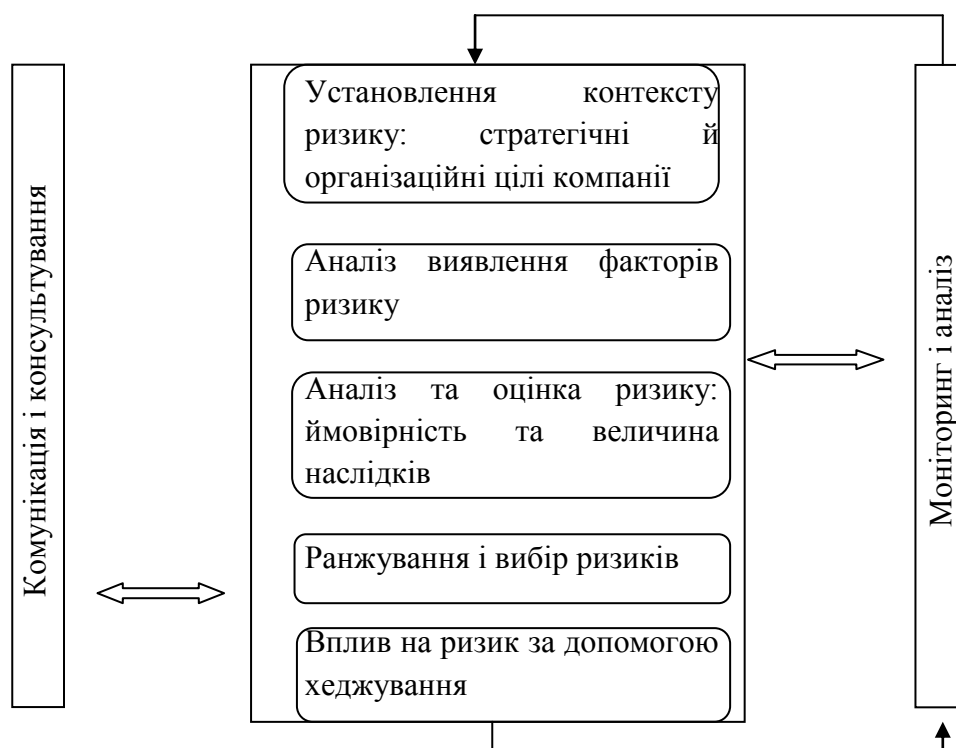

Рисунок 2.4. - Етапи управління фінансовими ризиками

Примітка. Складено автором.

На рис.2.5 зображені етапи, що проходить будь-який фінансовий ризик, що досліджується. На кожному етапі присутні комунікація і консультування, а також моніторинг і аналіз. Для початку встановлюється контекст фінансового ризику,

фактори що на нього впливають і чи може ТОВ НВ «АДВІСМАШ» протидіяти цим факторам, надалі аналізується ймовірність ризику та оцінюється величина фінансових наслідків, що може бути спричинена даним фінансовим ризиком, після цього ризику ранжуються, проходить їх відбір на можливість хеджування, тепер пропонуємо розглянути загальний механізм управління фінансовими ризиками, що притаманний ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» (рис. 2.5).

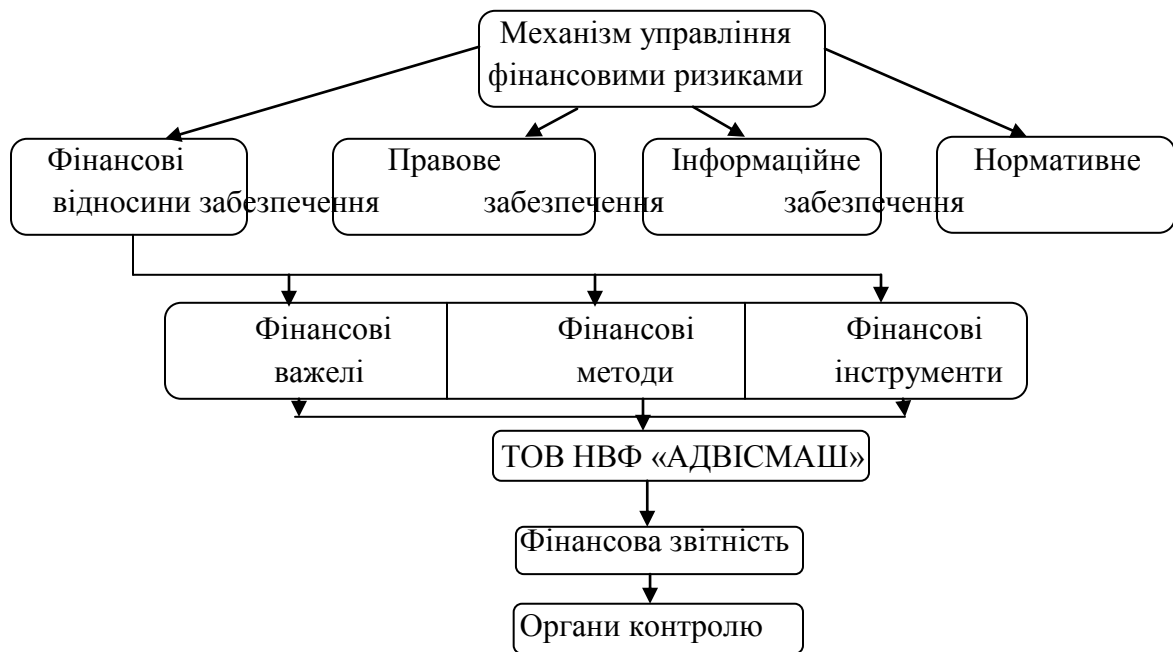

Рисунок 2.5 – Механізм управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»

Примітка. Складено автором.

За даним механізмом видно, що при обранні методу управління фінансовими ризикам ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» має обов'язково дотримуватись правового забезпечення, інформаційного та нормативного, а відповідно управлінські рішення мають відповідати чинному законодавству, інформація про ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» має подаватись в органи контролю у вигляді щорічної балансової звітності та звітності про фінансові результати діяльності, а також звітність про сплату податків та податкові пільги тощо. Органами контролю є

Податкова служба України, Державна служба статистики України тощо.

Також важливою складовою механізму є фінансові відносини, що включають в себе фінансові важелі, фінансові методи та фінансові інструменти.

Фінансові важелі, які впливають на управління фінансовими ризиками є такі:

- прибуток;
- ринкова кон'юнктура;
- чистий грошовий потік;
- відсоток за кредитами;
- пені, штрафи;
- інші економічні важелі.

Фінансові методи спрямовані на обґрунтування й контроль за наслідками управлінських рішень щодо управління фінансовими ризиками, найчастіше використовують на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» хеджування, балансовий метод та економіко-статистичні методи, інші, такі як дисконтування вартості, експертні оцінки використовують рідше у разі потреби.

Фінансові інструменти забезпечують механізм реалізації окремих управлінських рішень підприємства та оформлення його фінансових відносин з іншими економічними об'єктами:

- платіжні інструменти (платіжні доручення, чеки, акредитиви тощо);
- кредитні інструменти (кредитні договори, векселі тощо);
- депозитні інструменти (депозитні договори, депозитні сертифікати тощо);
- інструменти інвестування (акції, інвестиційні сертифікати тощо);
- інструменти страхування (страховий договір, страховий поліс тощо);
- інші види фінансових інструментів

В ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» використовують тільки кредитні договори, хоча на нашу думку мають бути також інструменти страхування як варіант

зменшення негативних наслідків фінансових ризиків.

Щоб всесторонньо оглянути процес управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» пропонуємо також звернути увагу на принципи, які використовуються в управлінні, так як вони є невід'ємною складовою цілого механізму управління фінансовими ризиками, детальніше на рис. 2.6.

Рисунок 2.6. – Принципи управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»

Примітка. Складено автором.

Отже, управління фінансовими ризиками покладається на економічний відділ, який в процесі управління взаємодіє з комерційним директором, бухгалтерією та маркетинговим відділом, кожен ризик проходить етапи й аналізується на можливість хеджування. В випадку, коли ризик можна

мінімізувати, а прибуток тепер і в майбутньому суттєво не змінюється – то на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» використовують хеджування, в інших випадках хеджування не є доцільним.

Оцінка процесу управління фінансовими ризиками допомагає зрозуміти схему цього процесу, складові її етапи та посадових осіб, що здійснюють процес управління фінансовими ризиками та їх взаємодії посадових осіб між собою, а також методи за якими приймаються рішення щодо управління фінансовими ризиками. Результатом проведення оцінки є зображення процесу та етапів управління фінансовими ризиками, що надають критерії вибору подальшої стратегії підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТОВ НВФ «АДВІСМАШ»

3.1. Шляхи оптимізації управління фінансовими ризиками

На ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» ефективно ведеться управління фінансовими ризиками, проте всі ризики повністю анулювати не вийде, вони хоч в мінімальній ймовірності, але залишаються. Присутня група ризиків на яку поки не знайдено ефективних методів управління, до неї входять такі ризики: ризик неефективного управління активами, ризик збільшення операційного циклу оборотних активів, ризик втрати ліквідності активів, ризик неефективного управління фінансовими ресурсами, ризик неефективного управління операціями, ризик втрати довіри кредиторів, ризик втрати активів, ризик несвоєчасного надходження коштів на підприємство, ризик зміни цінової кон'юнктури на окремі елементи оборотних активів, ризик зростання вартості капіталу, ризик падіння вартості капіталу, ризик недоступності капіталу, ризик зміни грошово-кредитної системи, ризик втрати інвестиційної привабливості, ризик інфляції, ризик збільшення оподаткування прибутку, ризик непередбачених фінансових втрат, ризик несприятливої фінансової ситуації, кредитний ризик, процентний ризик, інноваційно-фінансовий ризик, податковий ризик, ризик втрати фінансової незалежності, ризик зміни нормативно-правового та інституціонального забезпечення.

Якщо кожним з даних ризиків управляти окремо, то варто використовувати такі заходи зниження фінансових ризиків для вирішення:

— ризику неефективного управління активами варто проводити безкоштовні тренінги для управляючого персоналу з управління активами;

— ризик збільшення операційного циклу оборотних активів можна зневілювати встановлюючи пеню у разі, якщо сировина приходить на

виробництво не вчасно, а також мати певні запаси сировини;

— ризик втрати ліквідності активів вирішується збільшенням частки грошових коштів покладених на депозит, з якого кошти можна забрати в будь-який момент відносно до інших складових валюти балансу;

— ризик неефективного управління фінансовими ресурсами варто проводити безкоштовні тренінги для управляючого персоналу з управління фінансовими ресурсами та приймати рішення, які математично обгрунтовані й мають більше шансів збільшення грошей, ніж їх втрати;

— ризик неефективного управління операціями варто проводити безкоштовні тренінги для управляючого персоналу з управління операціями;

— ризик втрати довіри кредиторів можна зменшувати якщо і надалі вчасно сплачувати кредити, у випадку якщо не має наявних коштів на виплату кредиту, то перезайняти кредит в іншому банку, варто також намагатись зменшувати відношення короткострокових кредитів відповідно до довгострокових;

— ризик втрати активів невеликий, проте можна застрахувати активи;

— ризик несвоєчасного надходження коштів на підприємство можна зменшити якщо встановити пеню за невчасне надходження коштів, яка буде стимулювати вчасні розрахунки, а у разі затримки пеня покриє прибуток від втрачених можливостей використання цих коштів;

— ризик зміни цінової кон'юнктури на окремі елементи оборотних активів можна зменшити закладаючи у собівартість підвищену ціну елементів, до того ж в такому разі для конкурентів ціна також виросте, ще один шляхом є оформлення довгострокових контрактів з фіксованою ціною на момент їх підписання;

— ризик зростання та падіння вартості капіталу можна зневілювати за рахунок резервного фонду, що буде використовуватись у разі необхідності;

— ризик недоступності капіталу можна зменшити за рахунок банківських

рахунків оформлених не на фірму, а на власника;

— ризик зміни грошово-кредитної системи мінімальний, проте в такому випадку можна замість депозиту вкладати гроші в купівлю золота НБУ, в разі обвалу грошово-кредитної системи дорогоцінні метали завжди вартують без змін;

— ризик втрати інвестиційної привабливості можна зменшити покращуючи фінансову стабільність, прибутковість фірми;

— ризик інфляції можна зменшити закладаючи в собівартість підвищений рівень інфляції на сировину;

— ризик збільшення оподаткування прибутку зменшить чистий прибуток, проте фірма використовує пільгове оподаткування, тому сума пільг також відповідно збільшиться;

— ризик непередбачених фінансових втрат можна покрити за рахунок резервного фонду;

— ризик несприятливої фінансової ситуації можна покрити за рахунок резервного фонду;

— кредитний ризик та процентний ризик можна зменшити швидше погашаючи кредитні зобов'язання та зменшуючи їх суму;

— інноваційно-фінансовий ризик можна зменшити якщо до використання інновацій всесторонньо фінансово розробити прогнози і визначити доцільність використання інновації;

— податковий ризик присутній завжди, проте фірма має пільгове оподаткування, до того ж працюючі на фірмі посадові особи, що відповідають за розрахунок та ведення податків мають відповідну освіту та стаж роботи на даній фірми за який помилок в розрахунку податків, правильності та вчасності їх сплати не було;

— ризик втрати фінансової незалежності можна зменшити якщо поступово збільшувати вартість товарів, відповідно збільшиться прибуток за сталої собівартості, таким чином гроші, що будуть отримані необхідно

використовувати на зменшення кредитних зобов'язань та збільшення власних фінансових ресурсів відносно запозиченим, також можна спробувати зменшити операційний цикл та пришвидшити оборотність активів, таким чином також можна збільшити прибуток;

— ризик зміни нормативно-правового та інституціонального забезпечення мінімальний, проте завжди існує, в будь-якому разі це вплине не тільки на дану фірму, а й на конкурентів, також в ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» є резервний фонд, що можна використати в важкі для фірми часи в разі збільшення будь-якого фінансового ризику щоб нормалізувати фінансову стійкість та стабільність фірми.

Варто розглянути не тільки кожен ризик окремо, а й політику управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» в цілому, таким чином можна нормалізувати наявні ризики, запобігти новим, або хоча б зменшити ймовірність настання даних фінансових ризиків та полегшити наслідки ризиків для ТОВ НВФ «АДВІСМАШ».

Для ефективного управління вище перерахованими ризиками пропонуємо оновити процес управління фінансовими ризиками, цей процес буде покращувати результати управління й тими ризиками, на які вже вдалось впливати, через це суттєвих змін не буде, пропонуємо лише трохи деталізувати та зважати не тільки на найважливіші фінансові ризики, але й на менш важливі фінансові ризики, при цьому процес менш важливих фінансових ризиків не буде громістким і не займатиме дуже багато часу. Запропонований процес управління фінансовими ризиками можна побачити на рис.3.1.

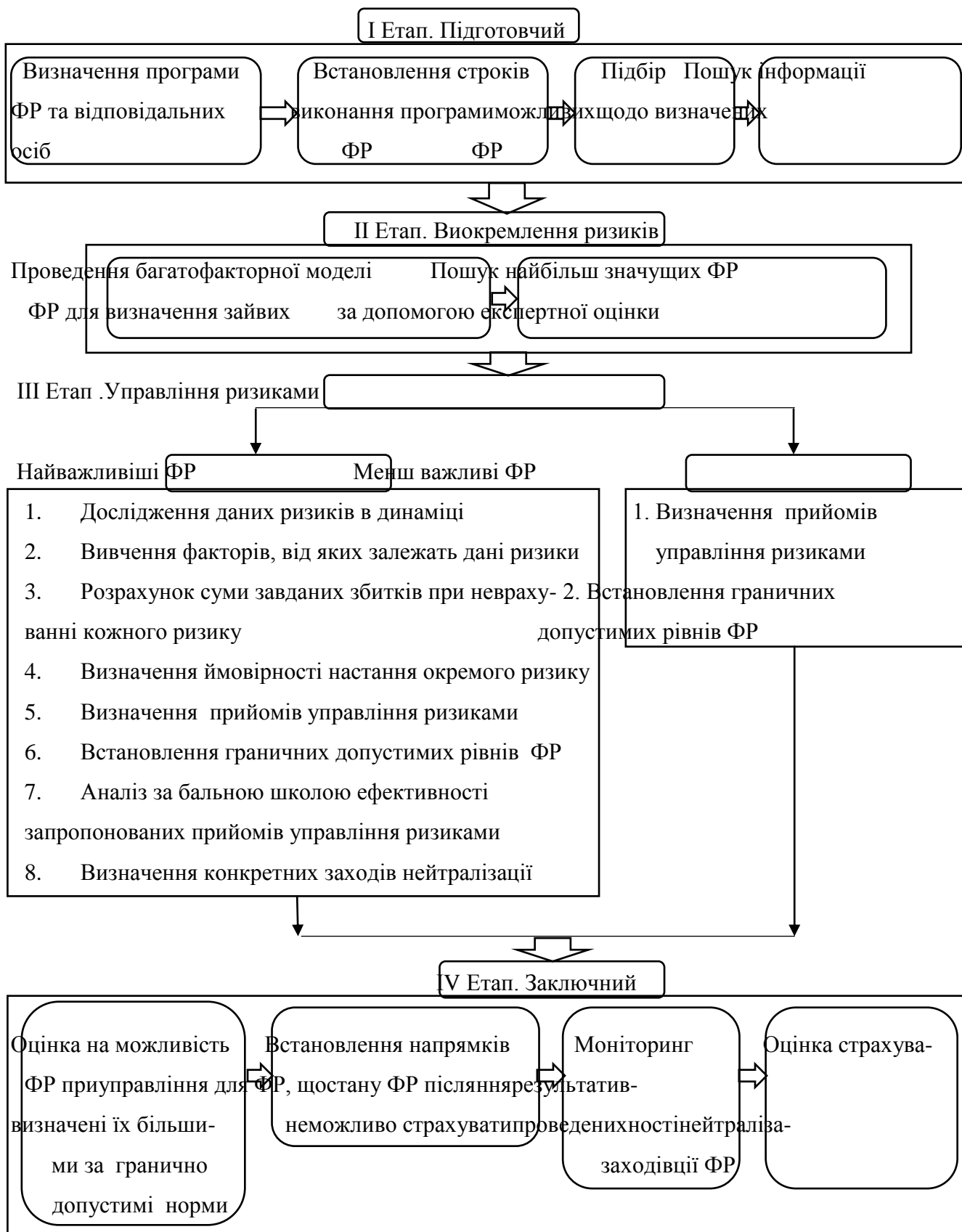

Рисунок 3.1 –Новий процес управління фінансовими ризиками

Примітка. Побудовано автором

Головною особливістю нового процесу управління є розподіл ризиків за значущістю, більша увага, а відповідно й більше етапів обробки наводиться для важливих, а для менш важливих тільки визначення прийомів управління даними ризиками та встановлення гранично допустимих рівнів. Даний варіант допоможе зменшити час на опрацювання ризиків та нерозсіювати увагу на всі ризики. Також взагалі не аналізуються ризики, що мають низьку регресію (квадрат R) в багатофакторній моделі, так як вони зазвичай дуже опосередковано впливають на управління фінансовою стійкістю.

За експертів, що будуть шукати найбільш значущі фінансові ризики пропонуємо: комерційного директора, головного бухгалтера, помічника головного бухгалтера, начальника економічного відділу, замітника начальника економічного відділу. Саме тому пропонуємо доповнити посадові інструкції комерційного директора, головного бухгалтера, помічника головного бухгалтера, начальника економічного відділу, замітника начальника економічного відділу на ті функції, що були вказані в рис.3.1., це допоможе покращити процес управління фінансовими ресурсами.

Відтак пропонуємо до посадової інструкції комерційного директора додати такі повноваження:

- визначення програми ФР та відповідальних осіб;
- встановлення строків виконання програми ФР;
- оцінка результативності нейтралізації ФР.

Для головного бухгалтера варто додати такі повноваження до посадової інструкції:

- підбір можливих ФР;
- моніторинг стану ФР після проведених заходів.

Помічник головного бухгалтера має отримати такі повноваження до нової посадової інструкції:

- проведення багатофакторної моделі ФР для визначення зайвих;
- визначення прийомів управління менш важливими ФР;
- встановлення граничних допустимих рівнів менш важливих ФР;
- оцінка на можливість страхування ФР при визначенні їх більшими за граничні за гранично допустимі норми.

До посадової інструкції начальника економічного відділу необхідно додати такі повноваження:

- розрахунок суми завданих збитків при неврахуванні кожного ризику;
- визначення прийомів управління ФР;
- аналіз за бальною школою ефективності запропонованих прийомів управління ризиками;
- визначення конкретних заходів нейтралізації.

Заступник начальника економічного відділу має отримати такі нові повноваження відповідно посадової інструкції:

- всі інші завдання надані в таблиці, що були наведені вище.

Отже, встановлено нову модель процесу управління фінансовими ризиками та збільшено повноваження в посадових інструкціях осіб, що управляють фінансовими ризиками.

Ще одним напрямом визначено страхування в СГ «ТАС» за програмою «Добровільне страхування фінансових ризиків» як метод оптимізації управління фінансових ризиків, що не мали ефективного вирішення. Ми пропонуємо саме цю страхову, так як небагато страхових фірм в Україні страхують фінансові ризики підприємницької діяльності. Серед тих страхових можна виокремити СГ «ТАС», СК КИЙ АВІА ГАРАНТ, СК «ФЕНІКС», СК «Еталон», ПАТ «НАСК «ОРАНТА», проте найбільш доступніші умови в СГ «ТАС» [71,81,82,83,84].

Всі вище перераховані ризики малоймовірні, проте існують, а оптимального управління ними поки не знайдено, тому пропонуємо ці ризики страхувати в компанії СГ «ТАС», так як в них є програма «Добровільне страхування

фінансових ризиків». За нею: випадкова подія, що призводить до невиконання Правочину Страхувальником –3,5%, випадкова подія, що призводить до невиконання правочину Контрагентом – 3,8%, поширення третьою особою неправдивих відомостей – 4%, випадкова подія, що призводить визнання Правочину недійсним – 0,8%.

Отже, оцінка процесу управління фінансовими ризиками допомагає зрозуміти схему процесу управління фінансовими ризиками на підприємстві, складові її етапи та посадових осіб, що здійснюють процес управління фінансовими ризиками та їх взаємодії між собою, а також методи за якими приймаються рішення щодо управління фінансовими ризиками.

В даному випадку пропонуємо оновити схему управління фінансовими ризиками, головною особливістю нового процесу управління є розподіл ризиків за значущістю, більша увага, а відповідно й більше етапів обробки наводиться для важливих ризиків, а для менш важливих ризиків тільки визначення прийомів управління ризиками та встановлення гранично допустимих рівнів. Даний варіант допоможе зменшити час на опрацювання ризиків та нерозсіювати увагу на всі ризики. Також взагалі не аналізуються ризики, що мають низьку регресію (квадрат R) в багатофакторній моделі, так як вони зазвичай мають незначний вплив на управління фінансовою стійкістю.

3.2. Напрямки зниження фінансових ризиків

Основними прийомами управління ризиком є: уникнення, попередження, прийняття та зниження ступеня ризику, в даному випадку ми пропонуємо використовувати попередження (підвищення прибутку за рахунок виготовлення нових популярних видів продукції, що дозволить збільшити резервний капітал) та зниження ступеня ризику (за допомогою зменшення кількості продукції у структурі товарів ТОВ НВФ «АДВІСМАШ», які не мають постійного попиту і

збільшення кількості товарів, які мають постійний попит; також встановлення ціноутворення на 2021 рік за допомогою визначення інфляції, що підвищить собівартість товарів, а за допомогою коефіцієнтного підвищення ціни прибуток не зазнає значних змін).

Загалом ж ризик-менеджмент містить п'ять можливих стратегій, які можуть бути використані для оптимізації рівня фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії підприємства:

1. відмова від видів діяльності, які містять визначене джерело фінансового ризику;
2. прийняття відповідальності за ризик фінансової стратегії з гарантією повної компенсації втрат за рахунок власних джерел;
3. продаж і передавання відповідальності за фінансовий ризик іншим особам (зокрема страховим організаціям);
4. скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів;
5. орієнтація діяльності на фінансовий ризик, тобто використання усіх видів ресурсів в одній сфері діяльності з метою отримання прибутку при високому рівні ризику.

Керівництво підприємства використовує елементи стратегії скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів. Таким заходом є створення резервного фонду, за допомогою якого можна буде покрити збитки. На ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» резервний фонд щорічно збільшується на 5% від суми чистого прибутку. Шляхом застосування економічно-статистичних методів, пропонуємо визначити варіант, що буд використовуватись для покриття збитків фінансових ризиків через збільшення резервного фонду. Пропонуємо обрати один з 3 варіантів:

1. реінвестувати прибуток в резервний капітал;

2. покласти прибуток на депозит в банк;
3. вкласти в цінні папери.

Для реінвестування важливо визначити тенденцію до збільшення на основі статистичного методу.

При балансовому прибутку до виплати відсотків за кредит 11723000 грн, Позиковими коштами в Альфабанку 4117000 грн, при ставці за кредит 13,17% в Альфабанку по кредиту «Поновлювальна кредитна лінія» та ставки податку на прибуток – 18%.

Таблиця 3.1. Реінвестування прибутку в ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» на 2021 рік, тис.грн

Роки	2015	2016	2017	2018	2019	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Прибуток	9123	9349	15201	11723	6,2	1,02	1,63	0,77	0,01
Середній приріст	0,86								
Прогноз на 2021 рік	5,30								

Примітка. Розраховано автором на основі джерел [30,31,32,33,34]

1. Розраховуємо чистий прибуток на підприємстві
 $(11723000 - 4117000 * 0,1317) * (1 - 0,18) = 516674,702$ грн
2. Обчислюємо рентабельність власного капіталу
 $516674,702 / 6169000 * 100\% = 8,38\%$

При реінвестуванні варто враховувати, що середній приріст протягом 2015-2019 років складає 0,86, тому на 2021 рік прогнозований прибуток 5,3 тис. грн. До того ж варто зауважити інфляційний ризик, що щорічно зменшує вартість грошей.

Станом на 18.09.2018 відсотки за депозитом: Таскомбанк 9%, Альфабанк 9%, Ощадбанк 8,75%, Приватбанк – 8,5%, Ідеябанк 8,35%, Пумб 7%, Райфайзенбанк 5,5% [21].

Якщо класти гроші на депозит, то варто обирати банк з найвищими відсотками – це Таскомбанк та Альфабанк. Альфабанк за таблицею надійності – більш надійний, тому обираємо його[54].

Акції обрали ті, які мають не дуже високу ціну і постійно збільшують свою вартість. Вартість акцій (HondaMotorCo. Ltd. ADS) НМС становить 24.91 USD, що дорівнює 701,5 грн/шт. Прибуток в 2019 році 6200грн, а отже можна купити 9 шт. Компанія виплачує дивіденди 2 рази на рік. На сайті компанії вказано, що в грудні 2019 акціонери отримали 30,56 доларів за акцію. Загальна річна прибутковість склала 219,26%, тому плануємо максимальну прибутковість 13594 грн, проте є ризик повністю все втратити, якщо впаде вартість акцій і таким чином підвищиться фінансовий біржовий ризик [1].

Пропонуємо побудувати табл. 3.2., за якою створити критичний шлях.

Таблиця 3.2. Напрямки по вкладанню прибутку в 2021 році, грн

Номер стратегії	Дії компанії	Прибуток в 2019 році, грн	Виграш(тис.грн) при стані економічного середовища, тис. грн	
			сприятливий	несприятливий
1	Реінвестований прибуток	516674,702	$516674,702 * 1,838 = 949648,102$	$516674,702 * 1 = 516674,702$
2	Прибуток, покладений на депозит		$516674,702 * 1,875 = 968765,066$	$516674,702 * 0 = 0$
3	Покупка акцій за прибуток		$516674,702 * 1,21926 = 1649535,65$	$516674,702 * 1 = 516674,702$

Примітка. Розраховано автором на основі джерел[1,21,30,31,32,33,34]

Процедура ухвалення рішення полягає в обчисленні для кожної вершини дерева (при русі справа наліво) очікуваних грошових оцінок, відкиданні безперспективних галузей (гілок) і виборі галузей (гілок), яким відповідає максимальне значення очікувано прибутку $M(x)$ [10].

Варто розрахувати точки можливостей для кожної дії

$$1. \text{ Реінвестований прибуток} = 949648,102 * 0,6 + 0,4 * (-516674,702) = 363118,98$$

$$2. \text{ Прибуток покладений на депозит} = 968765,066 * 0,9 + 0,1 * (-0) = 871888,559$$

$$3. \text{ Покупка акцій за прибуток} = 1649535,65 * 0,3 + 0,7 * (-516674,702) = 133188,404$$

Тепер на основі даних побудуємо критичний шлях рис. 3.2

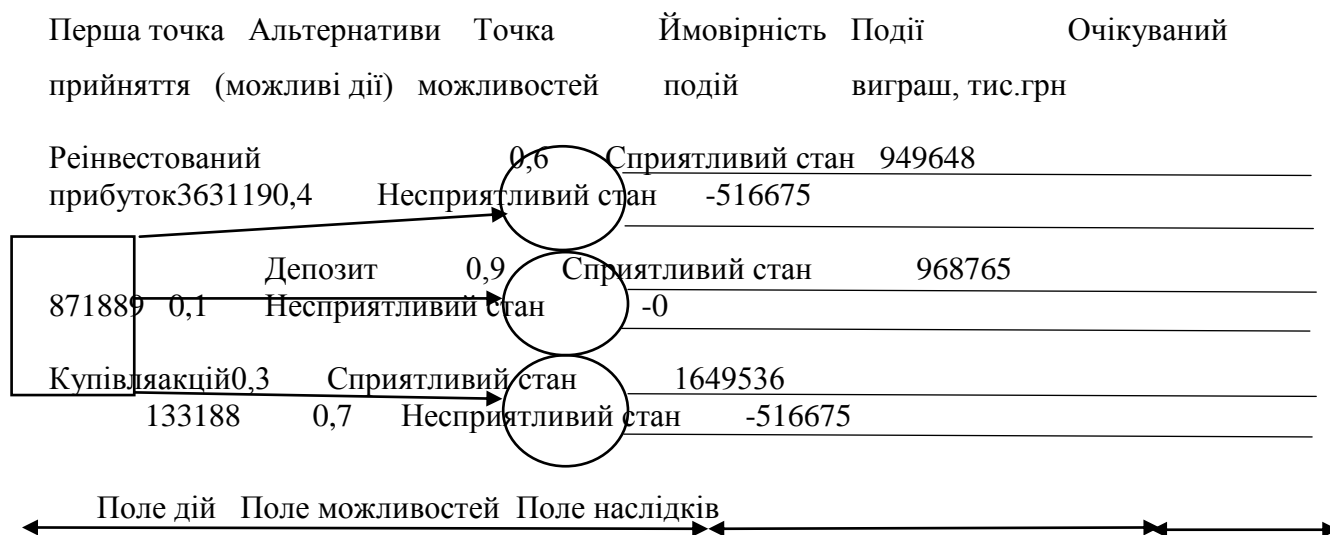

Рисунок 3.3. –Критичний шлях по вкладанню прибутку в 2021 році для покращення фінансової стабільності

Примітка. Створено автором на основі джерел[1, 21,30,31,32,33,34]

Враховуючи співставлення можливого прибутку та ймовірності його отримання, вибираємо варіант 2(покласти гроші на депозит), оскільки показник втрат є найнижчим, а прибутку середнім.

Ще як один метод управління фінансової стійкості можуть використовуватись такі шляхи:

— вихід на закордонний ринок для збільшення каналів збуту, щоб зменшити ринковий ризик;

— можливий стратегічний ризик, через зміну стратегії підприємства(було закуплене нове обладнання, найм нових працівників і випуск іншої продукції).

В даному випадку пропонуємо саме самострахування шляхом збільшення резервного фонду, це необхідно так як:

- оборотні активи менші за поточні зобов'язання;
- власних коштів менше, ніж оборотних активів;
- чистий дохід менший за середньорічний обсяг активів;
- чиста виручка від реалізації продукції менша за середньорічну вартість активів.

Це становить фінансовий ризик, що призведе до значних фінансових втрат у разі, якщо:

- потрібно сплатити поточні зобов'язання раніше необхідного строку;
- з'явиться сильний конкурент на ринку і надавачі сировини та інші контрагенти поставлять умови складніші (менші строки, більша вартість);
- власні кошти, що є в грошах на балансі через інфляцію будуть надалі знецінюватись;
- впаде оборотність активів через кризу на ринку;
- якщо впаде чиста виручка, а собівартість і надалі буде збільшуватись, що зменшить прибуток й буде ставити під сумнів рентабельність підприємства, а в майбутньому підприємство матиме більші зобов'язання, ніж зможе погасити.

Ще одним методом управління фінансовою стійкістю запропоновано самострахування, за рахунок збільшення резервного фонду. Для цього за методом критичного шляху було досліджено 3 варіанти вкладення прибутку: 1) залишити кошти в резервному фонді без змін; 2) покласти отриманий прибуток на депозит в Альфабанк під 9% річних; 3) купити акції (HondaMotorCo. Ltd. ADS) НМС. За допомогою методу критичного шляху було обрано покласти отриманий прибуток на депозит в Альфабанк під 9% річних.

ВИСНОВКИ

У представленій магістерській роботі проаналізовано управління фінансовими ризиками на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» та розроблено удосконалену модель процесу управління фінансовими ризиками, а також запропоновано напрями зниження рівня фінансових ризиків. За результатами дослідження сформульовано висновки та пропозиції як методичного, так і практичного характеру:

1. Розкриття змісту фінансових ризиків дає можливість виявити основні чинники, які впливають на ефективну роботу підприємства. Запропоновано під фінансовими ризиками розуміти результат вибору власниками підприємства альтернативного фінансового рішення, спрямованого на отримання бажаного результату фінансової діяльності за ймовірності понесення фінансових втрат у разі умов невизначеності. Таке визначення показує, що фінансові ризики залежать від прийнятих рішень та мають вагомий вплив на підприємство, тому треба всесторонньо прораховувати кожне з них, встановлювати гранично-допустимі рівні для кожного фінансового ризику та працювати над зменшенням наслідків.

2. Управління фінансовими ризиками дозволить зменшити можливі наслідки або попередити фінансові ризики. Розглянуто етапи управління фінансовими ризиками, що можна застосувати на будь-якому підприємстві та проаналізувати їх ефективність за досліджуваними методами оцінки фінансових ризиків. Управління фінансовими ризиками згідно даних методів за основними етапами та аналіз оцінки ефективності шляхів їх мінімізації дозволить уникнути проаналізованих фінансових ризиків.

3. Виявлення та оцінка рівня фінансових ризиків в управлінні підприємством допоможе реагувати за значущістю наявні на підприємстві ризики, встановити чи вони в межах допустимих рівнів та дослідити їх динаміку. На підприємстві виявлено такі ризики: кредитний, процентний, зниження фінансової стійкості,

неплатоспроможності, податковий, втрати ліквідності, інвестиційний, втрати фінансової автономії, порушення фінансової рівноваги, зниження інвестиційної привабливості, вони всі мають тенденцію до зниження. Дані ризики впливають на ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» зменшуючи ліквідність коштів та їх вартість, адже у випадку завданого фінансового ризику, його потрібно буде покриття за рахунок коштів фірми.

4. Оцінка процесу управління фінансовими ризиками допомагає зрозуміти схему цього процесу, складові її етапи та посадових осіб, що здійснюють процес управління фінансовими ризиками та їх взаємодії посадових осіб між собою, а також методи за якими приймаються рішення щодо управління фінансовими ризиками. Результатом проведення оцінки є зображення процесу та етапів управління фінансовими ризиками, що надають критерії вибору подальшої стратегії підприємства.

5. Оптимізовано управління фінансовими ризиками, за допомогою створення нової схеми процесу управління фінансовими ризиками, з метою дослідження більшої кількості фінансових ризиків без суттєвих затрат часу, також доповнено посадові інструкції працівників, що прямо та опосередковано займаються управлінням фінансових ризиків, а також як метод оптимізації фінансового стану у разі негативного впливу, завданого фінансовими ризиками обрано зовнішнє страхування .

6. Розроблено практичні рекомендації щодо мінімізації ризику, такі як збільшення резервного фонду. Проаналізовано можливі шляхи збільшення резервного фонду та за допомогою критичного шляху обрано покласти отриманий прибуток на депозит в Альфабанк під 9% річних. Головним методом мінімізації використовується скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів та самострахування за допомогою збільшення резервного фонду на випадки збитків від фінансових ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. HMC (HondaMotorCo. Ltd. ADS). URL: <https://ru.investing.com/equities/honda>
2. Антикризове управління підприємством. URL: <https://library.if.ua/book/6/685.html>
3. Бабенко В.Г. Страхування фінансових ризиків як механізм надання гарантії суб`єктам підприємницької діяльності. Суми: Вид-во Укр.акад.банк.справиНац.банку України. 2007. 21с.
4. Баланс (форма № 1 – додаток 1 до Порядку складання фінансової звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів) за 2015 р. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» Хмельницький, 2015. 2 с.
5. Баланс (форма № 1 – додаток 1 до Порядку складання фінансової звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів) за 2016 р. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» Хмельницький, 2016. 2 с.
6. Баланс (форма № 1 – додаток 1 до Порядку складання фінансової звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів) за 2017 р. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» Хмельницький, 2017. 2 с.
7. Баланс (форма № 1 – додаток 1 до Порядку складання фінансової звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів) за 2018 р. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» Хмельницький, 2018. 2 с.
8. Баланс (форма № 1 – додаток 1 до Порядку складання фінансової звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів) за 2019 р. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» Хмельницький, 2019. 2 с.
9. Бланк І.А. Управління фінансовою стабілізацією підприємства. К: Вид-во «Ніка-Центр», «Ельга». 2003. 496 с.
10. Бородіна Е.І., Голікова Ю.С., Колчіна Н.В. Фінанси підприємства: навч.посібн. М: Вид-во «Банки та біржі», ЮНІТІ. 1995. 208 с.

11. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС». 2017. 236 с.
12. Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. Страхування: теорія та практика: навч-метод.посібн. Харків: Вид-во «Бурун Книга». 2004. 377 с.
13. Воробйова А. В., Андрієва Л.О. Комплексна оцінка фінансових ризиків підприємства. Запоріжжя: ТДАУ ім.Д. Моторного. 2020. 47-52 с.
14. Гаврушко Т.А., Гнатенко О.А., Сілакова А.В. Фінансовий менеджмент: підручник. Львів "Магнолія 2006". 2014. 344 с.
15. Гапонюк О. І. Формування загальної політики з управління фінансовими ризиками на підприємстві. 2017. № 33. С. 82-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2017_33_12
16. Герасимчук Н.А, Мірзоева Т.В., Томашевська О.А. Економічні і фінансові ризики: навч.посібн. НУБіП України. К: «Компринт». 2015. 288 с.
17. Гриценко В.М. Методи оцінки фінансових ризиків підприємства. Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет. 2019. 9-10 с.
18. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч.посібн. К: Центр навч. Літ-ри. 2005. 400 с.
19. Гомон М.В. Оцінка результативності пільгового оподаткування інноваційної діяльності. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2019. 53-56 с.
20. Державна служба статистики Статистичний щорічник України . Житомир: ТОВ «БУК-ДРУК». 2019. 482 с.
21. Депозити в банках: МінФін. URL: <https://minfin.com.ua/deposits/>
22. Довідник №101/2 інших податкових пільг. URL: https://services.dtkr.ua/catalogues/other_dov/21
23. Домбровський Ю.А. Фінансові ризики, пов'язані з формуванням та використанням оборотного капіталу підприємства. Полтава: РВВ ПДАА.2020. С. 209-211.
24. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками

підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. 2020. № 20. С. 73-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2020_20_14

25. Звіт про суми податкових пільг за 2015 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2015р. 2 с.

26. Звіт про суми податкових пільг за 2016 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2016 р. 2 с.

27. Звіт про суми податкових пільг за 2017 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2017 р. 2 с.

28. Звіт про суми податкових пільг за 2018 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2018 р. 2 с.

29. Звіт про суми податкових пільг за 2019 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2019 р. 2 с.

30. Звіт про фінансові результати діяльності за 2015 рр. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» 2015. 2 с.

31. Звіт про фінансові результати діяльності за 2016 рр. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» 2016. 2 с.

32. Звіт про фінансові результати діяльності за 2017 рр. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» 2017. 2 с.

33. Звіт про фінансові результати діяльності за 2018 рр. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» 2018. 2 с.

34. Звіт про фінансові результати діяльності за 2019 рр. ТОВ НВФ «АДВІСМАШ» 2019. 2 с.

35. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій: навч. посібн. К.: Центр учбової літератури. 2007. 344с.

36. Індокси інфляції: МінФін. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>

37. Карпушенко М. Ю. Управління фінансовими ризиками. *Економічні науки*. 2019. № 2 С. 110-113.

URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_2_23

38. Квасницька Р.С., Антонюк П.П. Етапність процесу управління фінансовими ризиками суб`єктів підприємництва. Хмельницький. 2017. С.8. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6267/1/13.pdf>

39. Кількість ліквідованих підприємств в Україні з 2012-2020 рр. URL: <https://public.flourish.studio/visualisation/3734002/>

40. Кобилецький В. Р. Відносні показники ділової активності [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/103-vidnosni-pokaznyky-dilovoi-aktyvnosti>

41. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт абсолютної ліквідності [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/250-koefitsient-absolyutnoji-likvidnosti>

42. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/301-koefitsient-zabezpechenosti-vlasnimi-oborotnimi-zasobami-zabezpechennya-oborotnikh-aktiviv-vlasnimi-koshtami>

43. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт маневреності власного капіталу [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu>

44. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт оборотності активів [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/288-oborotnist-aktiviv>

45. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт оборотності власного капіталу [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/300-pokaznik-oborotnosti-vlasnogo-kapitalu>

46. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт оборотності запасів [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh->

pokaznikiv/293-oborotnist-zapasiv

47. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт поточної ліквідності [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya>

48. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт рентабельності активів [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/337-pokaznik-rentabelnosti-aktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv>

49. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/338-pokaznik-rentabelnosti-vlasnogo-kapitalu>

50. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової автономії [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/346-pokaznik-finansovoji-avtonomiji-pokaznik-finansovoji-nezalezhnosti>

51. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової стабільності [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/348-pokaznik-finansovoji-stabilnosti-koefitsient-finansuvannya>

52. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт швидкої ліквідності [Онлайн-журнал] «FinancialAnalysisonline». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/252-koefitsient-shvidkoji-likvidnosti-koefitsient-terminovoji-likvidnosti>

53. Коефіцієнт фондівдачі. URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/345-pokaznik-fondoviddachi>

54. Корнилюк Р., ШпиткоЄ. Рейтинг надійності банків за підсумками першої половини 2020 року. *Mind*. 2020. 6 с.

55. Кравченко А. С. Управління фінансовими ризиками. 2017. № 2(1). С. 91-94. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2017_2\(1\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2017_2(1)_16)

56. Критерій Вальда. URL: https://stud.com.ua/34760/finansii/kriteriy_laplasa

57. Критерій Лапласа. URL: https://studopedia.su/2_44274_kriteriy-laplasya.html
58. Кузьмінець Т. Г. Управління фінансовими ризиками підприємства в умовах ринкової економіки. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 677-680. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_157
59. Кучмей О.В. Моделювання ймовірності банкрутства підприємства (на прикладі ПАТ «Будівельна корпорація «УКРБУД»)): ефективна економіка №11. Київ. 2017.
60. Лапуста М.Г. Ризики в підприємницькій діяльності. М:Інфа-М. 1998. 224 с.
61. Левченко М.О. Оцінка рівня фінансового ризику машинобудівних підприємств. Хмельницький: Хмельницький національний університет. 2011. 169-174 с.
62. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підручник. Київ : КНТЕУ. 2005. 824 с.
63. Лойшин А. А. Структурований опис підсистеми управління фінансовими ризиками військової частини за допомогою SWOT-аналізу *Економічні науки*. 2018. № 3. С. 13-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2018_3_4
64. Маріянчик Т.С. Проблеми управління фінансовими ризиками підприємства. Швеція: «Міжнародна наукова база на практиці». 2020. С. 106-111.
65. Масалітіна В.В. Планування руху грошових коштів в системі управління фінансовими ризиками. Нац. трансп. ун-т.-К: Вид-во «Родовід». 2002. 20 с.
66. Модель Таффлера. URL: https://www.audit-it.ru/finanaliz/terms/analysis/model_tafflera_z_schet_tafflera.html
67. Мурашко А.В. Україні за п'ять років обліковано понад 70 тис. впроваджень через підробку документів. Інформаційне агенство "Українські

національні новини". 2020. 1с.

68. Немашкало К.Р. Аспекти системи управління фінансовими ризиками підприємства. Харків. 2017. С.8. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/19717/1/%D0%9D%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BE%20%D0%9A.%20%D0%A0..pdf>

69. Офіційний сайт ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». URL: <https://advismash.com.ua/>

70. Панченко О.І. Типологізація фінансових ризиків як основа організації їх страхового захисту. Чернігів: ЧНТУ. 2019. 350-356 с.

71. ПАТ «НАСК «ОРАНТА» <https://oranta.ua/upload/iblock/774/774c1>

72. Пелипенко К. Ю. Методи управління фінансовими ризиками діяльності підприємства. *Управління розвитком*. 2013. № 22. С. 65-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_22_29

73. Петряєва З. Ф. Методичне забезпечення управління фінансовими ризиками підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 10(1). С. 368-374. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10\(1\)_90](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10(1)_90)

74. Податкова декларація з податку на прибуток за 2015 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2015р. 2 с.

75. Податкова декларація з податку на прибуток за 2016 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2016р. 2 с.

76. Податкова декларація з податку на прибуток за 2017 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2017р. 2 с.

77. Податкова декларація з податку на прибуток за 2018 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2018 р. 2 с.

78. Податкова декларація з податку на прибуток за 2019 р ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький, 2019 р. 2 с.

79. Податковий кодекс України пункт 3.2 стаття 3 розділу I № 2755-VI від 01.12.2010
80. Серікова А. А. Сутність антикризового управління фінансовими ризиками підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 25. С. 177-179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_25_39
81. СК«Еталон».URL: http://www.etalon.ua/insurance_in_business/finriski/
82. СК КИЙ АВІА ГАРАНТ URL: <http://kag.ua/strahovanie-finansovyih-riskov/>
83. СК «ТАС» URL: <https://sgtas.com.ua/ua/property-protection/strahuvanya-vidpovidalnosti/>
84. СК «ФЕНІКС» URL: https://www.skfenix.net.ua/?page_id=1231
85. Сорокіна М.В. Класифікація фінансових ризиків страхових компаній. Львів: НЛТУ. 2009. 261-265 с.
86. Статут ТОВ НВФ «АДВІСМАШ». Хмельницький. 9 с.
87. Ткаченко С. Є. Теоретичні засади управління фінансовими ризиками підприємства. 2017. № 188. С. 169-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_188_21
88. Тришак Л.С., Савчин Л.М. Кредитний менеджмент: практикум. Івано-Франківськ. 2017. С.81.
89. Тютюник М.С., Кононенко Ж.А. Статистичні методи оцінювання фінансового ризику. Полтава: ПДАА. 2019. 233-235 с.
90. Указ Президента України "Про затвердження Угоди про створення Українського науково-технологічного центру (УТНЦ)" № 202/94 від 04.05.1994
91. Чабан Г. М. Економіко-математичне моделювання індикаторів ефективності системи управління фінансовими ризиками. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С. 64-74.
92. Чистий оборотний (робочий) капітал. URL: <https://lektsii.com/2-93089.html>

93. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручн. К.: Знання. 2013. 375 с.
94. Шишкіна, О. В. Методологія управління фінансовими ризиками промислових підприємств : автореф. дис. д-ра екон. наукЧернігів. 2020. 42 с.
URL<http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/19805>
95. Шклярчук С.Г. Управління фінансовими ризиками: навч.посібн. Київ ДП «Видавничий дім «Персонал». 2019.

ДОДАТКИ

Додаток А

Внутрішні фінансові ризики	Об'єкти управління	Зовнішні фінансові ризики
Ризик фізичного та морального старіння активів, ризик неефективного управління активами, ризик збільшення операційного циклу оборотних активів, ризик втрати ліквідності активів	управління активами	Ризик втрати активів, ризик несвоєчасного надходження активів на підприємство, ризик зміни цінової кон'юнктури на окремі елементи оборотних активів
Ризик ефекту фінансового важеля, ризик втрати фінансової автономії, ризик втрати фінансової стійкості, ризик неефективного управління фінансовими ресурсами	управління капіталом	Ризик зростання вартості капіталу, ризик падіння вартості капіталу, ризик недоступності капіталу, ризик впливу асиметрії інформації на ціну капіталу
Ризик неефективного управління операційними, інвестиційними та фінансовими грошовими потоками, ризик порушення синхронізації грошових потоків	управління грошовими потоками	Ризик втрати платоспроможності та ліквідності, ризик вибору форми платіжних розрахунків, ризик зміни грошово-кредитної системи, ризик зміни курсу валют
Ризик реальних та фінансових інвестицій, ризик невдалого вибору інвестиційного проекту, ризик зміни умов інвестування, ризик зміни інвестиційних ресурсів	управління інвестиціями	Ризик втрати інвестиційної привабливості, ризик втрати реальних та фінансових інвестицій, ризик зміни інвестиційно-інноваційної політики уряду, ризик інфляції, ризик фондового ринку
Ризик формування прибутку, ризик розподілу прибутку, ризик неефективного використання прибутку, ризик тезаврації прибутку	управління прибутком	ризик збільшення оподаткування прибутку, ризик втрати прибутку, ризик зростання собівартості
Ризик не передбачення фінансових втрат, ризик прийняття необґрунтованих фінансових рішень, ризик втрати фінансової стабільності, ризик втрати платоспроможності та ліквідності, ризик низької кваліфікації персоналу	управління фінансовими ризиками	Ризик непередбачених фінансових втрат, ризик несприятливої фінансової ситуації, кредитний ризик, депозитний ризик, інфляційний ризик, процентний ризик, валютний ризик, інноваційно-фінансовий ризик, податковий ризик
Ризик порушення фінансової Рівноваги, ризик банкрутства, ризик неефективної системи фінансового контролінгу, ризик невдалої фінансової санації, ризик втрати довіри кредиторів	антикризове управління	Ризик втрати фінансової незалежності, ризик банкрутства, ризик зміни умов фінансово-господарської діяльності, ризик зміни нормативно-правового та інституціонального забезпечення

Джерело: [54].

Виконалстудентка
магістратури спеціальністю 072
Фінанси, банківська справа та
страхування
« ____ » січня 2021 р.

Підпис

Т.С.Маріянчик
Ініціали, прізвище

Науковий керівник
доцент кафедри
к.е.н.
« ____ » січня 2021 р.

Підпис

Т. А. Самарічева
Ініціали, прізвище

Робота допущена до захисту:
Завідувачка кафедри
д.е.н., професор
« ____ » січня 2021 р.

Підпис

В. П. Синчак
Ініціали, прізвище